

V ČÍSLE: ● Koncerty KL '94 - dokončenie ● Svätopluk opäť v SND ● Hudobné festivaly v Salzburgu a Verone ● Slovenské historické organy ● Pokus o portréty ● Z hudobnej histórie Trenčína ● Slovenská návšteva u J. S. Bacha ● Kapitoly z dejín klávesových nástrojov ● Informácie ● Servis HŽ

Hudobný život '94

ROČNÍK XXVI.

4 Sk

28. 9. 1994

18

SEZÓNA 94/95

Nová koncertná sezóna sa začala. Oficiálne, polooficiálne a niekde i jubilujúcimi podujatiami. Tak napríklad v Banskej Bystrici pri príležitosti 35. výročia vzniku tamjšej opery zorganizovali prvé Banskobystrické operné dni, v rámci ktorých uviedli do života Symfonický orchester. Opera SND otvorila novú 75-tu sezónu Suchoňovým Svätoplukom, v Bardejove vstupom do novej sezóny sa stali Organové dni Jozefa Grešáka, v Košiciach dominuje 24. ročník Medzinárodného organového festivalu a 23. septembra tu otvorili slávnostne zrekonštruovanú budovu Štátneho divadla atď.

Ak sa na túto sezónu pozrieme do kalendára udalostí, nemôžeme obísť i napriek určitej rezervovanosti voči oslavám, mnohé dôležité udalosti a najmä historicky nezvratné fakty, ktoré zrejme túto sezónu poznáča radom umeleckých aktivít. V prvom rade si pripomenieme 50. výročie skončenia druhej svetovej vojny. Dôsledky skončenia tejto svetovej masakry a genocídy množstva nevinných ľudí, mali za následok rozdelenie Európy predstaviteľmi svetových mocností na takých a onakých. V dôsledku postoja západných mocností sme sa ocitli tam, kde sme štyridsaťpäť rokov rástli, vzdelávali sa, šťastne i menej šťastne žili, rozmnožovali sa, ale aj tvorili hodnoty nadosobného významu. I napriek potrebe dôkladného historického skúmania minulosti sú tu fakty, ktoré nemožno obísť mlčaním, vykrúcaním a prekrúcaním. Sú napríklad také fakty, že s výnimkou konzervatória (ktorého základy sa kladli pred 75. rokmi) pýcha celej našej hudobnej kultúry sa utvárala počas uplynulého takmer polstoročného vývoja. A tak dnes nemôžeme obísť skutočnosť, že si budeme pripomínať 45. výročie Slovenskej filharmonie a Vysoké školy muzických umení, spomínané 35. výročie založenia opery v Banskej Bystrici, 30. výročie existencie Bratislavských hudobných slávností a i. Pravda, nedávno mali a o krátky čas budú mať výročia aj iné inštitúcie. V tejto súvislosti je treba si pripomenúť aj to, že v tomto prostredí sa formovali zakladateľské a pokračovateľské tvorivé, interpretačné, pedagogické, muzikologicko-kritické generácie, že tu vyrastal celý rad osobností, individualít prekračujúcich hranice našej vlasti.

Na prvý pohľad je to normálna sezóna, ale osobitá, žiaduca si isté dramaturgické ozvláštnenia. Hoc jubileá, výročia nie sú všetky okružie, sú však nesporné medzníkom vo vývoji našej hudobnej kultúry. A tak je dobré, že práve teraz sa vydá na cestu veľká misia našich hudobníkov do USA, že mnohé telesá a sólisti poputujú do sveta za emblémom slovenskosti. Nuž ale ako je to doma, najmä tam, kde niektoré inštitúcie hrdó nesú vo svojom názve tak často skloňované slovo „slovenský“ (veď ide o Slovensko), v skutočnosti však niekedy vyzerajú inonárodne. Je predsa pochopiteľné, že Nemci si forsiujú svoju hudbu, Poliaci, Maďari, Američania ani nehovoriac. My zase kladíme dôraz na „dramaturgické objavy“ inonárodných kultúr, hoc práve dnes by sa žiadal kritický a výberový pohľad na kvalitu slovenskej hudby. V koncertnej sále, ktorá ne-
se meno jedného zo zakladateľov našej národnej hudby, v avizovanom programe nenájdete jeho meno i napriek tomu, že má svoje výročie. Slávnostný koncert SF k jubileu svojej existencie je prejavom vďaky japonskej vlády (chápem, že vďaka treba prejavovať), avšak bez vďaky tým, ktorí sa o jej začiatky zaslúžili. V koncertných dramaturgiách naša hudba, ale aj objavný výber kvalitných neobohraných interpretov, vyznieva niekedy veľmi kuriózne. Dúfam, že nepôjdeme v šľapajách našich politikov; že po bezbrehom otvorení sa západu, budeme volať nie „kúpajte naše výrobky“, ale „počúvajte a hrajte slovenskú hudbu“. Napokon to tu už bolo a dôsledky doznievajú dodnes.

Myslím, že práve v tejto sezóne, v duchu spomínaných výročí a jubileí, v duchu odkazu tých, ktorí tieto tradície a túto základnú existenciu bázu spobuytvárili, mali by sme si uvedomiť, že naša vlastná kultúra by nemala byť doplnkovou terapiou či daňou z pridanej hodnoty k cudzej kultúre, ale našou výkladnou skriňou. Jej aranžmán je v rukách zodpovedných vedúcich pracovníkov všetkých našich hudobných inštitúcií. MARIÁN JURIK

Najatraktívnejším operným titulom tohtoročného salzburského festivalu bol aktualizovaný Boris Godunov, v ktorom dominoval Slovenský filharmonický zbor. Snímka Salzburger Festspiele/Klaus Lefebvre

LETNÉ FESTIVALY SALZBURG - VERONA

SALZBURG '94

Na tohtoročnom medzinárodnom hudobnom festivale v Salzburgu sme si všimli zaujímavý fakt, že na operných inscenáciách sa tím tvorivých spolupracovníkov zmenšuje. Inscenačná príprava celého diela sa zväčša sústreďovala takmer do jedných rúk (režia, scéna, kostýmy). Vytvára ju jeden umelec, alebo manželská dvojica, čím sa dosahuje jeden umelecký i filozofický názor. Takto napríklad bol koncipovaný večer z koncertnej tvorby W. A. Mozarta v dramaturgii manželov Ursel a Karl-Ernest Herzmannových, ktorí sa predstavili v úlohách režiséra, scenografa i kostyméra. Obaja sa tiež podpísali pod ďalší mozartovský titul „La Clemenza di Tito“. Dodajme ešte, že najatraktívnejší operný titul tohtoročného festivalu Boris Godunov sám inscenačne pripravil Herbert Wernicke.

Možno práve nové vedenie festivalu hľadá všestranne talentovaných umelcov-osobností, ktorí sú schopní zvládnuť tieto požiadavky bez problémov. K pravidelnej výmene dochádzalo iba pri dirigentskom pulte. Okrem publiku známych osobností (C. Abbado, G. Kuhn, D. Barenboim, P. Steinberg) sme tu zaznamenali nové dirigentské osobnosti, ako hobojsista Heinz Holliger (Ombra felice), Sylvain Cambreling (The Rako's Progres), Kent Nagano (Oidipus Rex a Psalmen-Symfonie).

V Aule Academica uviedli kompozíciu „Ombra felice“, vytvorenú z 26 samostatných čísel, koncertných árií, scén a ensemblov W. A. Mozarta, vhodne pospájaných textami o láske. Zjednocovateľkou hudobných čísel bola vynikajúca francúzska herečka

Mireilla Mossé, ktorá hoci výškou minižena, bola na javisku silnou osobnosťou. Celý večer sprevádzal šiestich spevákov Orchester Camerata Academica Salzburg, ktorého členovia tiež participovali v inscenácii ako činní aktéri.

Z Mozartových koncertných árií zazneli práve tie málo známe, ale zato vari najťažšie. Speváci na malej vyvýšenej kocke odohrali celý večer a javisko takmer neopustili. Boli to všetko mladí umelci, ale na vysokej umeleckej úrovni. Ťažko z nich vybrať najlepšieho. Príležitosť dostali všetci a náležite ju využili. Je pravdou, že najväčšieho úspechu sa dostalo práve koloratúrnym áriám ako „No, che non sei capace“ a „Popoli di Tessaglia“ (spievala Cyndia Sieden - technicky brilantne so sugestívnym hereckým stvárnením) alebo „Vorrei spiegarvi o Dio“ (spievala Elzbieta Szmytka - obdarená farebným mäkkým tónom s výborným frázovaním). Aj lyrickejšie a nižšie hlasy dostali krásne šance: „Ah, questo seno deli vieni“ (Soile Isokoski - sopranistka mladodramatického charakteru, ale pri tom plne využívajúca mezza voce a pianissimo), alebo „Per questo bello mano“ pre alt alebo bas s obligátnym sólovým kontrabasom (Klaus Stoll), skvele zaspievanou Alexandrou Kassarovou, ktorá uzatvárala i celý citlivo a s láskou vytvorený večer. Pri koncertnej árii „Io ti lascio, oh cara addio“ postupne zhasinali svetlá na pultoch orchestrálnych hráčov a posledné taktý odznali v úplnej tme. Mužské hlasy boli zastúpené tenoristom Michaelom Schade (dnes známy v MET) a barytonistom Oliverom Widmerom z züríckej opery. Dirigent Heinz Holliger viedol mladých hudobníkov s citom a sám sa zaskvel vo svojom majstrovstve ako hobojsista v árii KV 418.

Oľga Romanko v úlohe Desdemony v inscenácii Otella na scéne Areny di Verona. Snímka Ente Lirico Arena di Verona/G. Fainello

V cykle komorných koncertov Schubert-Haydn sa na prvom predstavila Camerata Academica Salzburg so svojim šéfom Sándorom Véghom. Tento vzácny umelec a človek, ktorého cieľom je nielen viesť, ale i vychovávať budúcu mladú generáciu umelcov z celého sveta - zožal zaslúžene triumfálny úspech po doznení Schubertovej

(Pokračovanie na str. 7)

HOMMAGE A HELENA GÁFFOROVÁ

Sú životy viac, alebo menej naplnené, sú kratšie, alebo dlhšie, sú životy žité s radosťou i s nechutou, také, ktoré viac berú, alebo také, ktoré rozdeľujú. Všetky pozitíva je možno použiť, keď sa hodnotí doterajšia životná dráha pani docentky Heleny Gáfforovej. Slovo doterajšia je na mieste, veď jubilantka má ešte veľa životného času a plány do budúcnosti. Mal som to šťastie, že plných 34 rokov pracujem a tvorím spoločne s týmto vzácnym človekom. V dnešnej dobe nie je veľa manželstiev, ktoré vydržia tak dlho a v mnohých z nich po tejto dobe už si partneri nemajú čo povedať. Spomínam to preto, že moja spolupráca s Helenou Gáfforovou je stále plná sviežich myšlienok a neošúchaných riešení. Veci sú stále nové a pekné.

Opísať celú životnú dráhu Heleny Gáfforovej je úloha pre profesionálnych životopiscov. Mňa osobne na nej vzrušuje jej priamochiarosť a nekompromisné nasmerovanie, či ešte lepšie, podriadenie sa jedinému cieľu - hre na klavíri. To je najpresnejšie a najvýstižnejšie - nie pojem hudba, či komorná hudba, ale hra na klavíri. Helenka totiž miluje svoj nástroj nadovšetko a komunikuje so svetom hudby cez neho. Neznámená to, že by nemala rada orchester (má abonmán SF od jej vzniku a vynechá filharmonický koncert iba ak sama niekde účinkuje), alebo že by nerada počúvala komornú hudbu - má však svoju železnú hierarchiu hodnôt, v ktorej na samom vrchu tróni Jeho Veličenstvo Grand Piano. Jej láska ku klavírnemu zvuku spôsobuje, že ak musí hrať na akýkoľvek iný klávesový nástroj, má takmer fyzické bolesti (preto som ju už dávnejšie

Snímka M. Jurík

prestal nútiť na čembalo a žiadam ju o to len v čase najväčšej núdze). Jej druhý najobľúbenejší nástroj je ten, s ktorým práve spoločne muzikujú (týka sa aj spevu), takže spolupráca s ňou je vždy vzácnym zážitkom.

Láska ku klavíru, hudbe, životu, s jeho všetkými radostami a starosťami, schopnosť pozitívne prijímať všetko, čo život prináša a k tomu všetkému absolútna sebadisciplína - to je súbor hodnôt, ktoré obdivujem na Helenke a ktoré z nej robia mimoriadnu osobnosť. Úmyselne tu nespomínam jej

úžasné kreatívne schopnosti, jej obdivuhodné klavírne umenie, ktoré poznáme všetci z jej koncertov. Skôr chcem odhaliť to, čo by nikto nečakal od príjemnej dámy, ktorá svojimi milými spôsobmi a schopnosťou prispôbiť sa najrôznejším požiadavkám svojich hudobných partnerov robí dojem, že toto je jej celá povaha. Za všetkými týmito vlastnosťami je ešte niečo, čo pozná len jej dôverný priateľ: vôľové schopnosti na úrovni približne Arnolda Schwarzeneggera. Ak si totiž niekto myslí, že ak dnes osemdesiatročná umelkyňa sadá za klavír s rovnakým zápalom a virtuozitou, ako pred mnohými rokmi, je to len „od Pána Boha“, veľmi sa mylí. Za tým je tvrdá práca, odriekanie, absolútna regulácia životných návykov, schopnosť nepodfahnuť pri príjemných pokúšeniach a udržať sa v dobrom zdraví a fyzickej kondícii.

Sviežosť intelektu Heleny Gáfforovej je tiež výsledkom jej osobných víťazstiev nad vlastnou pohodlnosťou. Na rozdiel od niektorých oveľa mladších koncertných umelcov, ktorí už dávno neobohacujú svoj repertoár, Helenka sa teší každej novej skladbe, ktorá sa jej dostane na klavír. Keď mi pred dvadsiatimi rokmi povedala, že v šesťdesiatke priberie k svojej trojjazyčnosti ešte hodiny francúzštiny a v deň, kedy odíde do penzie ešte angličtinu, bral som to s rezervou. Stalo sa a ja už dnes verím všetkému, čo si Helenka vezme do hlavy, že vykoná. Jej najbližší plán je, že v roku 2000 sa začne učiť čínštinu.

Drahá Helenka, želám ti za nás všetkých a samozrejme, za seba, aby ti tá čínština dobre išla a aby si pritom mala dosť času na tvoj milovaný klavír.

Tvoj vdáčný MILOŠ JURKOVIČ

Po dvoch rokoch príprav sa Slovenský koncert podarilo po prvý raz pripraviť výraznejšiu prezentáciu slovenského interpretačného umenia v Spojených štátoch amerických. V októbri a novembri sa v USA predstaví Slovenská filharmonia, Lúčnica, Moyzesovo kvarteto a Štátna filharmonia Košice. S americkými agentúrami sú rozpracované i ďalšie hosťovania slovenských umelcov, ktoré však v rámci tohoto krátkeho časového obdobia nebolo možné realizovať a uskutočniť sa v najbližších rokoch. Historické je najmä koncertné turné Slovenskej filhar-

Slovenská hudba do USA

mónie a košickej filharmonie, ktoré vôbec prvý raz vystúpia na americkom kontinente. Ako prvá už začiatkom októbra odchádza na koncertné turné pod hlavičkou Slovenský symfonický orchester Štátna filharmonia Košice. Pod taktovkou svojho šéfdirigenta Bystrika Režucha a Denisa Burkha sa predstaví v rámci šiestnástich koncertov v pätnástich amerických mestách (o. i. Lansdale, Charleston, Lancaster, Greenville, Mobile, Merick) s dielami B. Smetanu, A. Dvořáka, R. Schumann, G. Rossiniho a J. Greška. Slovenská filharmonia začína svoje turné 29. októbra vo Philadelphii, v priebehu dvoch týždňov vystúpi so svojim šéfdirigentom Ondrejom Lenárdom na vyše desiatich koncertoch o. i. v mestách New York, Cleveland, Pittsburgh, Orono v štátoch Philadelphia, New York, West Virginia, Ohio, Michigan.

Zázjazy našich telies sa môžu uskutočniť i zásluhou sponzorov, ktorí uhradia náklady za cestu do USA. Pre amerických poslucháčov vydal Slovenský koncert s finančným príspevom fondu Pro Slovakia reprezentačný bulletin, v ktorom oboznamuje s históriou, kultúrou a najvýznamnejšími interpretačnými a skladateľskými osobnosťami Slovenska.

Zdravica L. Slovákovi

Životné dielo 75-ročného Ladislava Slovákovi a jeho význam pre našu kultúru nemožno obšiahnuť v krátkom článku. Ale predsa sa mi žiada pre tých, ktorí jeho umenie na živo nepoznajú - veď verejne nediriguje už 10 rokov, ako i pre tých, ktorí rýchlo zabúdajú, všeličo pripomenúť: na zamyslenie, príklad i pre poučenie.

Ladislav Slovák je predovšetkým pravým Slovákom - svedčia o tom mnohé z jeho životných peripetií. Ale zároveň je jedným z prvých, a v mnohom skutočne prvý, ktorý tento úzky, veľkou prajnosťou neobdarený okruh prekročil a vykročil cestou k svetovosti, získal vavriny a otvoril cestu ďalším: nie protekčnosťou, lobbizmom či klanovou prislusnosťou, ale len a len vlastným

Dnes už historická snímka: L. Slovák na zájazde SF v Taliansku 1962, spolu s M. Jelínkovou, J. Sukom a F. Klindom. Snímky archív autora

príčinami, nesmiernym osobným nasadením, nekompromisnou umeleckou náročnosťou, cieľavedomosťou a hlavne tvrdou prácou na sebe, ako stálym životným imperatívom. Tým bol príkladom a vzorom pre žiakov a rovnako zmýšľajúcich, tým bol trn v oku iným, ktorí tieto maximy neuznávali, či zľahčovali ako príliš kyslé hrozno.

Do Bratislavy prišiel ako chlapec z dediny bez spoločenských kontaktov, iba naplnený hudbou, a vlastnou silou sa vyšvihol z domského speváčika až na pódium Carnegie-Hall a na post šéfa Slovenskej filharmonie, ktorú viedol 20 rokov a pevnou, autoritatívnou rukou formoval jej profesionálne majstrovstvo. Bol prvým Slovákom, ktorého akceptovala Česká filharmonia natoľko, že mu zverila 57 koncertov doma a na svojich zájazdoch v USA, Japonsku a Austrálii, a ktorého si napriek výhradným listom zvolil Symfonický orchester FOK za svojho šéfa. Od svojich uctievaných učiteľov Talicha a Mravinského si osvojil perfekcionizmus detailu, čo presadzoval so zanosťou Záhoráka: presne vedel, že toto je jediný recept proti pohodlnosti, umeleckej ľahostajnosti a šmíre. Nedá sa spočítať, koľko času a úsilia vložil do uvádzania slovenských skladieb: mnoho z týchto kreácií Suchoňa, Moyzesa, Ciklera, Kardoša a iných ostane vzorom, mnoho skladieb až jeho interpretáciou získalo umeleckú akceptáciu.

Bol by býval aj skvelým operným dirigentom - rozumie hlasu, veď začínal ako zbormajster, zakladal dnešný Zbor SF a jeho predvedenia veľkých oratórnych diel s aparátmi SF ostali pamätné. Doma však nedostal možnosť - tú v Opere Národného di-

L. Slovák s Akeom Watanabem

vadla v Prahe s mimoriadnym úspechom využil. Iba zdravotné memento mu prekázalo pokračovať a napokon ho odradilo od všetkých verejných výstupov.

Jeho vlastnosť nevzdávať sa prináša hádam to najcennejšie: veľkú sériu zvukových záznamov so Symfonickým orchestrom slovenského rozhlasu, ktorému tiež volakedy šéfoval. Teraz môže skutočne bez zbytku realizovať svoje predstavy; náročnosť tu nevedie ku konfliktom a výsledok dostáva predikát trvalosti: to čo ostane z práce koncertného umelca pre večnosť - donedávna vyhradenú iba skladateľom. Po rokoch búrlivých aplauzov, ale aj sporov a mnoho frustných zápasov proti diletantizmu každého druhu, to je údel, ktorý ho môže naplňať hlbokým umeleckým uspokojením, že vytvára dokumenty pre slovenskú kultúru.

S hrôzou zisťujem, že tón tohto článku sa vymkol z kontrastu nášho dlhoročného priateľstva. Súkromná kóda to, dúfam, naprávi.

Tak už len: ad multos annos! FERDINAND KLINDA

● Medzinárodná klavírna súťaž Johannes Brahmsa prebiehala v minulých dňoch v rakúskom Pörschachu na Wörthersee, kde J. Brahms preživil čas svojho života (skomponoval tu klavírne a komorné diela a svetoznámy husľový koncert). Súťaž sa skončila s veľkým úspechom mladých slovenských klaviristov, keď do druhého kola súťaže z 25 účastníkov súťaže z deviatich krajín postúpilo 8 súťažiacich, z toho traja zo Slovenska. Víťazom tejto významnej medzinárodnej súťaže klavírných umelcov sa stal absolvent bratislavskej VŠMU (z triedy doc. Mariána Lapsanského) Marcel Štefko. Aj na druhom mieste sa umiestnil žiak doc. Lapsanského, Tomáš Nemec. Súčasťou I. ceny súťaže je koncertné turné víťaza v Rakúsku, nahrávka pre rakúsky rozhlas a týždenný pobyt v krásnom prostredí kúpeľov Wörthersee.

● Koncert Komorného mužského zboru Cyrila a Metoda, ktorý diriguje bulharský skladateľ a muzikológ Veselin Nikolov sa uskutoční dňa 13. októbra 1994 o 19.00 h v Dóme sv. Martina v Bratislave. Na programe sú duchovné piesne v staroslovienčine.

Operný festival v Banskej Bystrici

V dňoch od 16. do 23. septembra t. r. z iniciatívy Štátnej opery, uskutočnil sa v Banskej Bystrici nový hudobný festival Banskobystrické operné dni. Stredoslovenská metropola bola tak obohatená o nové, špičkové hudobné podujatie. Popri repertoárových operných tituloch (Aroldo, Traviata, Nápoj lásky) dominantou festivalu bola inaugurácia Symfonického orchestru Banská Bystrica a spevácky recitál Ľubice Rybárskej za klavírnou sprievodu Jozefa Malíka. Počas festivalu bola príležitosť aj na slávnostné stretnutie pri príležitosti 35. výročia založenia opernej scény v Banskej Bystrici, na zasadnutie Kolégia predstaviteľov slovenských profesionálnych divadiel i na spoločenské stretnutie priateľov a sponzorov tamojšieho hudobného života. O priebehu a programe tohto podujatia budeme referovať na stránkach nášho časopisu v najbližších číslach.

Na snímke zľava doprava: Peter Dvorský, inž. Milan Lapišák, Jana Valášková, Ondrej Lenárd. Snímka - archív

Dvorského letné aktivity

Hoci divadlá a koncertné sály boli komcom augusta v letnom upratovaní, mnohí naši umelci venovali náležitý čas vyplneniu letnej dovolenkovkej atmosféry aktívnou umeleckou činnosťou. Peter Dvorský bol hlavným aktérom na slávnostnom koncerte v Michalovciach, ktorý sa z iniciatívy riaditeľa firmy ELÁN inž. Milana Lapišáka, konal pri príležitosti 750. výročia mesta Michalovce. Koncert mal benefičný charak-

ter a finančný zisk bol venovaný na liečbu chorých detí. Na úspešnom koncerte spolupracovala Jana Valášková, Štátnu filharmoniu z Košíc dirigoval Ondrej Lenárd. Z ďalších letných aktivít P. Dvorského treba spomenúť ešte jeho následné účinkovanie v českých Tepliciach na zaujímavom podujatí Teplice - Hudobný salón Európy.

- r -

ETELA ČÁRSKA

III. MEDZINÁRODNÝ FESTIVAL SLOVENSKE HISTORICKÉ ORGANY

HISTÓRIA:

Tri roky stačili na to, aby sa z idey, prestupujúcej pozvoľna do praxe stala realita. Úspešná akcia, na ktorú sa naši sponzori, ktorí si všimajú predstavitelia obcí, ktorá sa stáva vecou správcov farností a veriacich. Historické organy sa vracajú i na Slovensku opäť do chrámov ako koncertné nástroje, prostredníctvom ktorých oživuje sa kultúrna história dedín a mestečiek. Neraz až pri takomto koncerte obyvatelia objavujú historické a umelecké hodnoty svojho chrámu. Eady sa už teda pohli, predovšetkým vďaka osobnej iniciatíve a zanietenosti predstaviteľov a pracovníkov Spolku koncertných umelcov pri Slovenskej hudobnej únii v Bratislave, najmä organistky Evy Kamrlovej, ktorá neúnavne chodila po dedinách a presviedčala správcov farností o dôležitosti tejto kultúrnej a umeleckej misie. Úspech sa dostavil. Tretí ročník bol na vysokej profesionálnej úrovni nielen po stránke umeleckej, ale zaplnené priestory chrámov presviedčali o správnosti tohto podujatia.

MIESTA - ATMOSFÉRA:

III. ročník Medzinárodného festivalu Slovenské historické organy prebiehal v západoslovenskej oblasti. Dedinky a mestečka - Močenok, Báč, Mostová, Sládkovičovo, Modra, Brezová pod Bradlom zažili skutočnú koncertnú atmosféru. Kvalitné nástroje, profesionálni domáci i zahraniční umelci - zástia správcov farností a nie v jednom prípade i starostov miest dali festivalu i patričný spoločenský punc. Mimoriadne úsilie vynaložili farár ev. chrámu a. v. Mgr. teol. Svetozár Mosný a starosta v Brezovej pod Bradlom Dr. Vlastimil Kátlovský, priam neuveriteľne priaznivo prijali hosti v r. k. chráme v Mostovej. Správca farnosti Ľudovít Józán a starosta Tibor Rószár prístupom k občanom a veriacim vytvorili atmosféru sviatku. Ich koncert patril k prvým sponzorským akciám tohto festivalu. Jeho realizátorom bol sám starosta obce. Prihovor pána farára Józána a jeho erudované znalosti z histórie chrámu, organu, obce i mimoriadne inteligentný, objektívny postoj k slovensko-maďarskej otázke tejto národnostne zmiešanej obce, sú dôkazom odozvy zo strany početného spokojného publika. Pekné privítanie od správcov farností sa v podstate dostalo takmer na všetkých miestach. Účasť bola všade propagovaná, odozva uspokojivá.

ORGANY:

Z nástrojov zvoleného regiónu v najlepšom technickom stave zostali zhodou náhod **organy Martina Šašku z 19. storočia**. Na tohtoročnom festivale zazneli v troch rôznych variačných podobách: od **najmenšieho v Mostovej** až po

Deszö Karaszon s Imrichom Szabóom po koncerte v Sládkovičove

veľký dvojmanuálový v Sládkovičove. K najmenším nástrojom festivalu patril **barokový nástroj v Báci od anonymného staviteľa z roku 1779**, najväčší bol **dvojmanuálový organ z r. k. kostola v Modre z 1879**. Patrí k najstarším zachovaným nástrojom firmy **Rieger z Krnova (op. 15)** na území Slovenska. Aj keď prevažná väčšina nástrojov bola z 19. stor., rozsahom a dispozíciou boli to malé pozitívne nástroje, čo nasvedčuje o našom vývojovom posune za centrami Európy.

Oproti predošlým ročníkom výber organov bol koncentrovanejší a vďaka starostlivosti Dr. Mariána Mayera nástroje boli v dobrom stave. Na šiestich organoch v Brezovej pod Bradlom, v Močenku, v Báci, v Mostovej, v Sládkovičove, v Modre hrali traja domáci a traja zahraniční umelci. Hostia z Francúzska, Nemecka, Maďarska uplatnili svoje špecifické interpretačné názory, využívajúce k tomu väčšinou i jedinečnosť dispozícií poskytnutého nástroja. Tak napríklad **Francúzka Ande Heutematte na Šaškovom organe „opus primus“ z roku 1834-74 v Brezovej pod Bradlom** využila na francúzsku hudbu i špecifikum slovenských staviteľov, register Fugara 4 (zvukovo korešpondujúci s našou fujarou), ktorú s obľubou vkladal do dispozícií svojich nástrojov. Škoda, že túto jedinečnosť plnšie nevyužila v slovenskej hudbe **Zlatica Suchánková** na podobnom Šaškovom

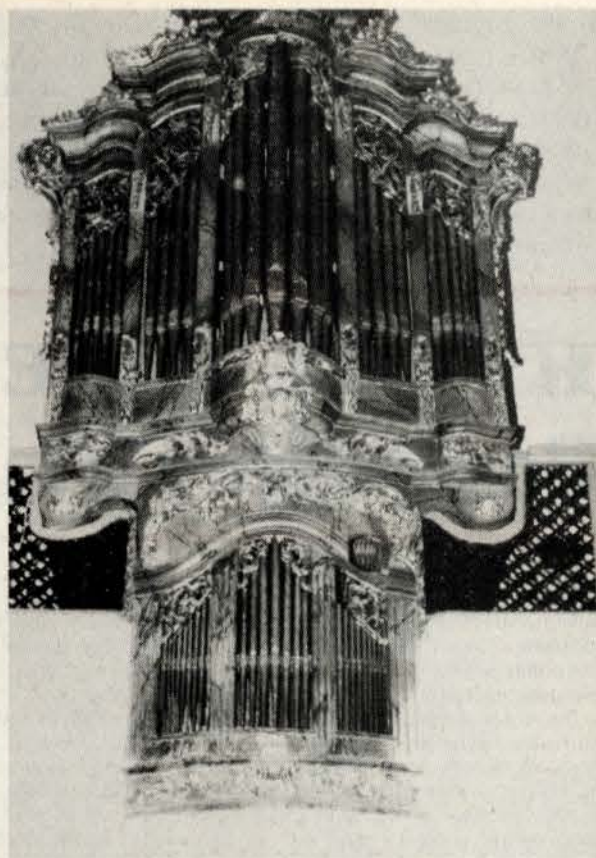
nástroji v Mostovej. I keď interpretačný výkon **Maďara Deszö Karaszona** bol poznačený zvukovou a názorovou osobitosťou, Šaškov nástroj z roku 1864 v Sládkovičove bol mu inšpiratívny a konfrontačne zaujímavý, pretože pozná staviteľov iný opus v Maďarsku. Na najstaršom nástroji festivalu v roku 1779 hral organista katolíckej katedrály v Drážďanoch **Hans Jürgen Scholze**. V nej stojí zachovalý Silbermannov nástroj. Na zvukovo pôsobivom barokovom organe v Báci hral s chuťou a nemeckou dôslednosťou. Za spomínanými organovými opusmi nezaostal ani nástroj z ďalšej poprednej slovenskej organovej dielne rodiny Pažickovcov z Rajca. Ján Pažický postavil v roku 1790 nástroj v Močenku. I keď koncom 19. storočia bol postavený, zachoval si svoj priezračný, farebné sýty zvuk. Hrala na ňom **Irma Skuhrová**. Na najväčšom nástroji festivalu v Modre hral **Ivan Sokol**.

DRAMATURGIA:

Možno ju považovať zo všetkých ročníkov za najzaujímavejšiu, so širokým spektrom záberu do rôznych kompozičných škôl a umeleckých typov. Vychádzajúc a inšpirujúc sa nástrojom i špecifikom daného jeho dispozície, vznikli skladby, svedčiace nielen o invencii autora, ale dokumentujúce a podávajúce prehľad staviteľskej umnosti jednotlivých krajín. Znela tu hudba nemecká, francúzska, talianska i slovenská, maďarská a, samozrejme, diela Johanna Sebastiana Bacha a jeho synov. T. r. absentovala tvorba 19. storočia i keď dispozíciami by nástroje boli korešpondovali týmto požiadavkám. Prínosom boli súčasní autori, inšpirovaní starými nástrojmi. Posluchácky boli všetky programy pútavé, ktoré adekvátne predstavili daný nástroj.

ČÍM ZAUJALI ORGANISTI:

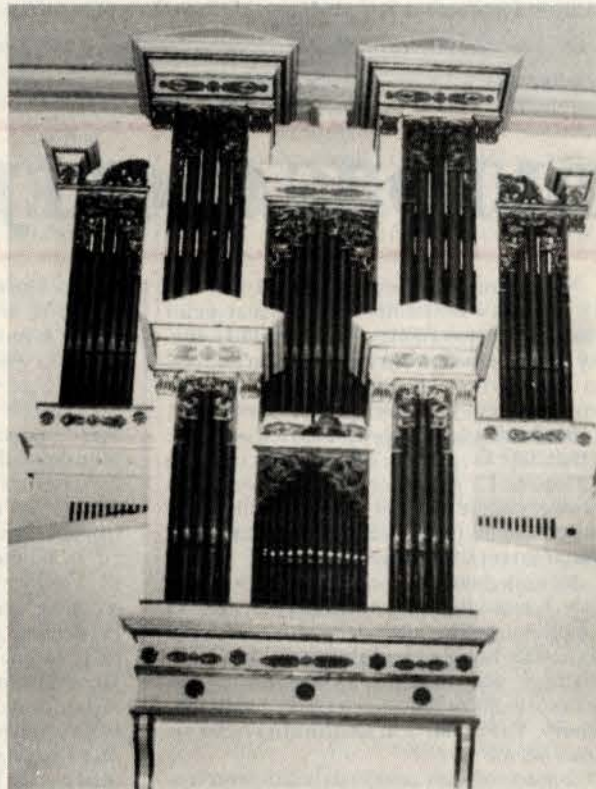
Predovšetkým väčšina z nich svoj záujem zameriava na historické nástroje, alebo aspoň hrajú dôležitú úlohu v ich koncertnej kariére. K ozvláštneniu koncepcie a názoru na interpretáciu starej hudby prispieva absolvovanie rôznych medzinárodných kurzov na historických organoch z rôznych organárskych dielní, uplatnenie a aplikovanie špecifik kultúry tej-ktorej krajiny. Často sa v programe vyskytovali skladby variabilne používané pre rôzne inštrumentálne zoskupenia a organ svojou dispozíciou, pri invencii interpreta vypointoval tieto farebné nuansy do pôsobivej zvukovej palety krehkej krásy. S pôžitkom som si vypočula takúto jedinečnú invenčnú fantáziu **Francúzky Ande Heutematte** (ako jedinu som ju sledovala z rozhlasovej nahrávky). Šaškov organ dokázala skutočne oživiť v širokej palete francúzskeho šarmu, nevšedných farebných kombinácií, ktoré v podstate tvoria hudbu **Daquina, Corretteho, Attagnanta**, ale neublížili ani nemeckým autorom (**Frohberger, Buxtehude**), ba korešpondovali v jej názore i s fantazijnosťou a spevnosťou **Johanna Sebastiana Bacha** v jeho fantázii a chorálových predohrách. Zneli v opare vkusnej koloristiky francúzskeho umenia. Na kvalitnom nástroji bratov Pažických z roku 1790 v Močenku hrala 25. augusta **Irma Skuhrová**. Precízna dôslednosť tejto dlhoročnej pedagogičky stala sa základnou istotou predovšetkým v skladbách nemeckých autorov (**Scheidt, Bach, Händel, Pachelbel**), no prežiarila i variačnú i tanečnú hudbu **Sweelincka** či nášho **Šantrocha**. S istotou skúseného hráča na Silbermannových nástrojoch zahrál svoj brilantný program **Hans Jürgen Scholze**. Na festivale mu bol ponúknutý barokový organ v Báci, na ktorom hral 26. augusta. Zvuková kultúra bachovských Silbermannových nástrojov dáva organistovi pevnú pôdu k vlastnému rozletu na inom nástroji. Scholzeho program orientovaný na nemeckú (**Scheidt, Böhm, Bachovci**) a taliansku hudbu (**Frescobaldi, Martini**), vygradoval Malou partitúrou súčasného rakúskeho organistu a skladateľa **Petra Plenjavského**. Vynikajúca technika a zvukový rozlet posunuli dimenzie tohto nástroja do podoby v chráme málo známej a frekventovanej. Z jeho hry vyžaroval rozlet, plnosť prežitia, dôslednosť koncepcie. Mostová pri Galante zostala pre tento ročník príkladom komplexnej starostlivosti starostu a správcu farnosti o svojich veriacich a občanov. Výkon **Zlatty Suchánkovej** korešpondoval s ich plným zaujatím pripraviť pre všetkých nevšedný zážitok. Ona im v tom pomohla. Program si zvolila pritažlivý, zaujímavý, zrozumiteľný pre každého (**Šantroch, De Cabezon, Correa de Arauxo, Brahms, Scheidt, Buxtehude, Balbastre, Sweelinck**). Vlastnou interpretáciou predstavila ich vzácny nástroj Martina Šašku z roku 1860 v širokej palete možností a zvukových kombinácií. No pozornejší poslucháč si mohol všimnúť absenciu pedálu i už spomínaných registrov tohto nástroja. Na treťom nástroji Martina Šašku z roku 1866 v r. k. kostole v Sládkovičove hral 28. augusta maďarský organista **Deszö Karaszon**. Tento, teoreticky zdatný organista využil svoje znalosti i na informatívne vstupy k poslucháčom. Žiaľ, ich preklad nadobudol zväčša paradoxné muzikologické filiacie. Ak sa fara, či mesto chcú pojsť do organizácie koncertu, malo by to byť overené a so súhlasom usporiadateľov, pretože takéto lapsusy záujem o hudbu nepodporia. Teoretickému úvodu organistu nie vždy zodpovedal jeho interpretačný výkon. Bol maximálne zjednodušujúci, netradične originálny, používajúc i vlastné názorové výklady na

Barokový organ v Báci z roku 1779 od anonymného staviteľa

organové skladby, napríklad **Palestrinu, Frescobaldiho, Bacha** i súčasných maďarských autorov **Kolossu a Gárdonyiho**. Maďarské spoločenstvo zidené pod vedením maďarského duchovného v r. k. kostole v Sládkovičove bolo však nadšené svojím maďarským súkmeňovcom. Najväčším handicapom však bolo jeho vnímanie pánom farárom na „felvideku“. Tak rozdielne sú postoje duchovných v rovnako zmiešaných obciach Mostová a Sládkovičovo. Všetko záleží na ľuďoch. Záverečný koncert festivalu patril **Ivanovi Sokolovi**. Hral na najväčšom organe prehliadky a najstaršom nástroji firmy Rieger na Slovensku z roku 1875 v r. k. kostole v Modre. Veľký nástroj v akusticky pôsobivom priestore chrámu poskytol široký záber možnosti pre interpreta. Sokol sa však rozhodol pre umiernený, chrámový výrazový postoj, najmä v hudbe starých nemeckých autorov (**Frohberger, Tunder, Buxtehude**). **Podprockého** **Suita choreica** podľa zápisov z Pestrého zborníka z Levoče zaznela s farebným rozletom nástrojových dispozícií a diela **Johanna Sebastiana Bacha** prezrádzali istotu dôsledného tlmočníka jeho diela. Sokol je plne zrastený a prežiarovaný filozofiou hudby tohto génia.

Medzinárodný festival Slovenské historické organy patrí už dnes k najzávažnejším akciám slovenského hudobného života. Po treťom ročníku možno konštatovať väčšie zaujatie v samotných mestách realizovania koncertov. Čo však nemôže uspokojiť a pomôcť k ďalšiemu prehlbovaniu koncepcie oživovania slovenských historických organov je nezáujem samotných organistov, kritikov, publicistov, odbor-

Dvojmanuálový organ v Sládkovičove. Snímky S. Bachleda

nikov. Jedným dôvodom je kumulovanie organových koncertov priamo v Bratislave. Dni organovej hudby na Hrade a t. r. i u Jezuitov iste majú svoje závažné miesto v rámci bratislavského Kultúrneho leta, ale je na zváženie, či musia kolítovať s takýmto jedinečným festivalom, pri zrode ktorého stáli a fandili mu i ti, pre ktorých sa stal už po troch rokoch druhoradou záležitosťou. Veď organisti dodnes nemajú veľa príležitostí ku koncertnej činnosti. A vari pohrdajú s nástrojmi, o kvalite ktorých teoreticky hlásajú priaznivé referencie. Nemyslím, že na Slovensku je tak veľa akcií, aby sa pre každú nenašiel vlastný priestor. Pre organ to zatiaľ platí určite.

15. augusta vystúpili dva komorné ansámby: Trávníckovo kvarteto (Lubomír Černák, Karel Hejl, Jan Juřík, Antonín Gál) a Bratislavské trombonové kvarteto (Juraj Mitošinka, Luboš Šantavý, František Kovács, Michal Motýl). Odlišnosť obsadení sa premietala aj v dramaturgii. Zatiaľ čo trávníckovci predviedli dve rozsiahle reprezentatívne opusy - pozaunisti i popri snahe preniknúť do viacerých štýlových oblastí boli odkázaní na menšie skladby a najmä na aranžmány; zastúpený bol aj vyšší populár i štylizovaná tanečno-džezová hudba.

KULTÚRNE LETO Pondelky v Klariskách

Úvodné Sláčikové kvarteto op. 76, č. 2 (Kvintové) Josepha Haydna odhalilo špičkové parametre banskobystričského ansámbly: usfachtlosť a spevnosť (prvé dve časti), zmysel pre zemité polohy (Menuet) a vo finále (Vivace assai) aj istú opatrnosť a prílišnú rozvahy vo voľbe tempa. Zaujala prikladná súhra, jedinečná zvuková vyrovnanosť v harmóniách, zvrútená, ale nie romantická plastika fráz, priezračné vedenie hlasov pri vynášaní kompozičnej motívickej práce a čo je najdôležitejšie aj istý meditatívny podtext napr. vo variačnom Andante (2. časť).

Teleso interpretuje už dlhé roky obidva jánčkovské kvartetové opusy. Hoci v zostave došlo k istým personálnym zmenám, noví hráči si osvojili tradované prístupy a najmä pre Janačka tak typickú a prepotrebnú bezprostrednosť výrazu. Mohli sme sa kochať vo vyváženosti a najmä presvedčivosti takého prístupu. Sláčikové kvarteto č. 1 (z podnetu Tolstého „Kreutzerovej sonáty“) tvorilo umelecký vrchol celého večera. Umelci sa sústredili na akcentovanie výrazu od bolestných, jemných tanečných (2. časť) až po dramaticky vyhrcované citové zvlnenia. Aj filozofická hĺbka 3. časti dostala v ich prístupe správny uhol pohľadu a záver vyznel ako vášnivo vystupňované, sugestívne presvedčenie o veľkosti najsilnejšieho ľudského citu - lásky.

Pozauna v našich predstavách nepatrí práve k najpohyblivejším a intonačne spoľahlivým nástrojom. Mladí ambiciózní členovia súboru s umeleckým názvom Bratislava Trombone Quartet svojím výkonom v Klariskách do značnej miery poopravili tieto tradované epitetá. Zaujali imponujúcou vyrovnanosťou harmónií, intonačnou spoľahlivosťou, pružnosťou. Ansámbl tohto zloženia v slovenskom interpretácii umení doteraz neexistoval. Umelci presvedčujú o oprávnenosti svojej existencie už šesť rokov. Pre dosiahnutie zrelosti je to však

doba relatívne krátka, no súčasne dosť dlhá na to, aby sa už získali isté skúsenosti, obrusovali hrany, cízelovali detaily v dynamike, prednese, v udržiavaní tempovaných línii. Pokiaľ hovoríme o líniiach, popri všetkom obidve k výsledkom, ktoré hráči doteraz už dosiahli, postrehli sme niektoré parametre, na ktorých vylepšení možno ešte ďalej pracovať. Mladistvá bujarosť zväzda k nepatrnému zrýchľovaniu. Tempá nie sú dokonale usadené a hra postráda istú mieru vyrovnanosti. Cítili sme to najmä u autorov starších epoch (F. Sponga, Cl. Gervaise), ale aj v romantickom Brucknerovi a najmä v populárnom Dvořákovom Slovanskom tanci g mol č. 8 (arr. Ulrich Dittmar).

Kvarteto uviedlo aj originálny priamo určené pre toto obsadenie (Jan Koetsier: Suite „Max a Moritz“ op. 127 a Jeffray Agrell: Gospel Time). V Koetsierovej Suite sa jednalo o zrejmu inšpiráciu konkrétnou literárnou predlohou. Škoda, že poslucháčovi bulletin nespripravený toto pozadie, aby bol mohol sledovať mieru vystihnúť charakterizácie týchto hrdinov, ich postáv, povahových čŕt.

Najuvoľnenejšie a najpresvedčivejšie vyzneli záverečné skladby inšpirované prvkami džezu, tanečnej hudby (H. Carmichael: Georgia on my Wind a J. Agrell: Gospel Time).

22. augusta odznel v Klariskách vokálny koncert. Za umeleckej spolupráce klaviristov Jána Salaya a Oxany Hricákovskej sa predstavili traja mladí sólisti Opery SND v Bratislave.

Mezzosopranistka Denisa Šlepkovská predniesla výber z cyklu Piesní na arménsku ľudovú počtu Ottorina Respighiho. Popri imponujúcom zvládnutí speváckeho remesla vtlačila piesňam istý nádech melanchólie, zasnené lyriky i v piesňach, ktoré by boli vyžadovali výraznejší spád. Sopranistka Klaudia Dernerová vďaka iskrivému tvorivému temperamentu a bohatému citovému záze-

Moyzesovo kvarteto.

Snímka: P. Erdziak

miu patrila k prínosom tohto programu. Vždy tvorí a má k dispozícii veľký citový arzenál. Tri piesne Cl. Debussyho (za spolupráce O. Hricákovskej) predniesla s plným nasadením svojho majstrovstva. Odkryla v ňom mnohé kultivované odtiene a potvrdila skvelú spevácku prípravu. Barytonista Ján Ďurčo za spolupráce Jána Salaya uviedol dve skladby z Mahlerovho cyklu „Piesne potulného tovariša“. Mäkký hlas, zmysel pre osobitú filozofiu Mahlerovho sveta mohli byť ešte viac umocnené, keby vokalista bol uplatnil pestrosť dynamického spektra.

V áriovej časti programu uviedla Šlepkovská (s J. Salayom) áriu Dalily z opery Samson a Dalila od C. Saint-Saënsa, v ktorej odhalila zmysel aj pre dramatickejšie polohy. Áriu Leony z opery Favoritka G. Donizettiho, zaspievala uvoľnene, s istotou a presvedčivosťou. Dernerová nesklamala ani v árii Rusalky z rovnomennej opery A. Dvořáka. Upútala jednoduchosťou, úprimnosťou výrazu, dokázala sa úspešne vyhnúť akejkoľvek snahe po patetizme. Jej koncepcia bola precízne premyslená, citovo umocnená, technicky istá (výšky). Dernerová svoje umenie stupňovala aj v koloratúrach, ktorými hýri ária Odabely z opery Atila od G. Verdiho. V tejto súvislosti sa žiada vyzdvihnúť kultivovanú hru O. Hricákovskej. Nešlo o púhy sprievod, zvukovú kulisu, ale o výraznú do všetkých detailov stvárnenú a inšpirujúcu tvorivú spoluprácu!

Ján Ďurčo svojim zamatovým hlasom, v ktorom nikdy nepostrádame kovovejšie odtiene sa prezentoval v Donizettiho árii Enrica z opery Lucia di Lammermoor a vo Verdiho árii Egberta z opery Aroldo. Nevyhol sa v nich

problémom s intonáciou (nielen vo vyšších polohách). K intenzívnejšej rezonancii jeho výkonu prispelo aj - najmä v dramaticky vyhradených polohách - plné citové nasadenie klaviristu J. Salaya. Škoda, že táto možno náhodná konštelácia účinkujúcich nevyústila v uvedenie áriových duet.

Na záverečnom podujatí cyklu 29. augusta sa - na rozdiel od predchádzajúcich podujatí prezentovalo počas celého večera iba Moyzesovo kvarteto (S. Mucha, J. Török, A. Lakatoš, J. Slávik). Uviedlo dva rozsiahle opusy - Sláčikové kvinteto F. dur Antona Brucknera, v ktorom účinkoval pribojný huslista Juraj Čizmarovič. Súbor v tomto zložení odkryl mnohé zákutia, citové porvy zašifrované do partitúry, však nie všetky! Široké rozmiery Brucknerových línii bývajú vždy orieškom - či pre orchestrálnu dirigenta, ale ukázalo sa, že aj pre komorný ansámbl. Pri všetkej úcte k výkonu umelcov očakávali sme väčšiu zomknutosť a menej interpretačnej hluchých úsekov.

V druhej polovici programu uviedol ansámbl rozšírený ešte aj o violončelo (Juraj Alexander) sláčikové sexteto Zjasnená noc Arnolda Schönberga. V tomto prípade tvorivú potencia súboru, v ktorom nesporne viedol J. Čizmarovič (čo pokladáme za šťastný výber spoluhráča) sa uplatňovala výraznejšie. Koncepcia plôch vyznievala presvedčivo, línie mali napätia, vyrovnaný zvuk. Kompozičná práca vďaka interpretácii bola zreteľná, angažovanosť umelcov, romantický zhubný výraz, invencia skladateľa i osobnostný vklad všetkých hráčov tvorili skvelú bodku nielen za týmto koncertom, ale za celým cyklom.

VLADO ČÍŽIK

V dňoch 14.-28. 8. pripravilo Mestské kultúrne stredisko v Bratislave koncertnú prehliadku Dni organovej hudby ako súčasť väčšieho projektu Kultúrne leto '94. Organizátori ponúkli hudbymilovnému publiku sedem koncertov, na ktorých sa predstavili umelci (7 organistov a 1 speváčka) z viacerých krajín Európy. Pozitívne hodnotíme generačnú kontinuitu vo výbere interpretov (od mladších na začiatku prehliadky, postupne k starším v závere prehliadky).

DNI ORGANOVEJ HUDBY

Na úvodnom koncerte, ktorý sa konal dňa 14. augusta v Hudobnej sieni Bratislavského hradu (ďalej len HSBH) vystúpil mladý český organista Ivo Bartoš. Program koncertu si zostavil z diel autorov viacerých štýlových období (J. S. Bach, F. M. Bartholdy, J. Brahms a L. Janáček), napriek tomu, že v bulletin sa spomína jeho orientácia najmä na hudbu 17. a 18. storočia. Nezaprúť „moravské“ cítěnie na záver svojho recitálu predniesol menej často hrávané Postlúdium z Janáčkovy Glagolskej omše.

Na nasledujúcom koncerte, dňa 15. augusta v Jezuitskom kostole (ďalej len JK), sa umelecky predstavila mladá slovenská organistka Emília Dzemjanová, ktorej dramaturgiu pozostávajúcu zo skladieb autorov u nás zriedkavo hrávaných (A. P. François, Boely, V. Petrali a A. Guilman) treba vysoko oceniť.

S napätím som očakávala vystúpenie rakúskeho organistu Bernharda Gfrerera (17. augusta, JK), mimochodom riaditeľa významného umeleckého podujatia - Medzinárodných organových koncertov v Salzburgu. Na úvod predniesol Fantáziu f mol KV 594 W. A. Mozarta, kde príliš voľnou agogikou a romantizujúcimi tendenciami odbočil z cesty štýlovosti klasickej interpretácie klasicizmu, teda hádam až prívonná fantazijnosť zastierajúca klasicistickú prehľadnosť a jednoduchosť faktúry. Dosť rušivo pôsobili aj drobné intonačné nečistoty, ktorým sa nedokázal v tejto skladbe vyhnúť. Vo Fantázii a fúge g mol J. S. Bacha zaujal elegantnou a plynulou hrou, evidentne tento interpret má blízky vzťah k dielam J. S. Bacha. Avšak vo fúge si nastolil príliš rýchle

tempo, ktoré stopercentne nezvládol, o čom svedčí aj zvukový efekt občasnej nesúhry medzi manuálmi a pedálmi. Z druhej strany pohľadu však treba oceniť detailnú artikuláciu vo fúge, ktorá napokon svedčí o dôkladnej príprave interpreta. Nasledujúcou skladbou - Sonátou č. 6 d mol, op. 65 F. Mendelssohna Bartholdyho sa už dostal do stavu akéhosi nadhľadu tvorivej hry, pretože to, čo dokázal vyčaríť v tejto skladbe, najmä však v jej variačnej časti, možno označiť za skutočné interpretačné majstrovstvo so všetkými typickými črtami: bravúrna technika, dôkladná koncepcia stavby skladby, detailná artikulácia a tiež nápaditá registrácia. Interpretáciu úroveň, ktorú nastolil v Mendelssohnovi, dokázal udržať Gfrerer až do konca svojho koncertu v skladbách Piece héroïque h mol C. Francka, Scherzo E dur Eugena Gigouta a v Gotickej suite c mol op. 25 L. Boellmanna.

Nemenej zaujímavým bolo vystúpenie Belgičana Edwarda de Geesta (21. augusta, HSBH), ktorý sa predstavil publiku skladbami J. S. Bacha, C. Francka, M. Regera, O. Messiaena, G. Verschaegena a F. Peetersa. Interpret, riaditeľ Akadémie a zároveň titulárny organista v hlavnom kostole v Eeklo si pripravil nevšednú dramaturgiu skladieb, vedľa religióznym duchom presiaknutých skladieb, napr. Prelúdium a fúga Es dur, BWV 552 J. S. Bacha, Fantázia C dur op. 16 atd., postavil moderné svetským duchom ladené skladby: napr. Scherzo G. Verschaegena (pôvbaná efektná kompozícia žartovného charakteru), Concert Piece op. 52 známeho súčasného organového pedagóga a skladateľa F. Peetersa. Jeho

interpretácia ako celok pôsobila veľmi zrelo, u de Geesta cítiť vnútornú umeleckú istotu podmienenú zrejme aj časťou koncertnou skúsenosťou. Oproti Gfrererovi, ktorý pôsobil dojmom citovnejšie skôr lyrickou povahou, de Geest je typ živého temperamentného umelca, čo najvýraznejšie ukázal práve v Concert Piece F. Peetersa.

Zaujímavým spretrením prehliadky bolo spoločné vystúpenie popredných slovenských umelcov Hany Stolfovej-Bandovej (spev) a Jána Vladimíra Michalku (organ) - 22. augusta v JK. Na úvod zaznela Fantázia č. 2 A dur C. Francka v podaní organistu V. Michalku. Veľmi sa mi páčila umelcova registrácia, proporcia organových farbičiek, avšak osobne by sa mi žiadala väčšia legatívnosť v tejto skladbe. V nasledujúcej kompozícii 6 čísel pre mezzosoprán a organ F. Liszta sa predstavila p. Bandová, ktorá hneď už od prvých tónov podala profesionálny, sústredený a vysoko kvalitný výkon. Krásna a veľmi príjemná farba hlasu, bezchybné narábanie s dychom, drobné nuansy pri frázovaní, široká škála dynamických odtienkov v práci s hlasom radia p. Bandovú medzi elitu speváckeho umenia u nás i v zahraničí. Jej zamatovo sfarbený hlas naplnený vrúcny citom sa niesol z chora Jezuitského kostola a spolu s jemným zvukom organového sprievodu dotváral dojemnú a pôsobivú atmosféru. Uvítala by som aj viac vystúpení H. Bandovej s J. V. Michalkom. Pokračujúc v sólovom prejave Michalko predniesol Symfóniu č. 5 f mol op. 42 Ch. M. Widora. Impozantná skladba, vlastniaca bohatú harmonickú invenčnosť a bravúru sa stala priestorom pre realizáciu Michalkových virtuózných schopností, emocionálnej muzikality a intelektuálnej koncepcie. Veľmi pôvabné stretnutie dvoch našich popredných umelcov zanechalo v mysliach návštevníkov iste hrejivé a radostné pocity.

Na predposlednom koncerte (24. augusta, JK) sa umelecky prezentoval popredný taliansky organista Luigi Celeghin, profesor organovej hry a kompozície na jednom z najvýznamnejších konzervatórií v Európe - St. Cecilia v Ríme. Už v prvej skladbe Toccate F dur BWV 540 J. S. Bacha som obdivovala jeho mimoriadne vyvinutý cit pre farby a ich usporiadanie v celkovej koncepcii skladby. V nasledujúcej Toccate con lo scherzo del cucco B. Pasquinioho úžasne tvorivo narábal pri práci so zvukom. V prípade Sonáty č.

6 F. Mendelssohna-Bartholdyho možno vyzdvihnúť logiku vystavby skladby, hudobný ťah a gradačný oblúk. Z nasledujúcich skladieb: Terzo Corale a mol C. Francka, z Improvizácie pre organ G. Ferrariho a Chant du soir op. 92, 4.1 a Etude Symphonique op. 78 M. E. Bossiho najviac zaujal Ferrari, kde odhalil netypické, ojedinelé zvukové možnosti a kombinácie organových registrov. Je skutočným zážitkom počuť takého zrelého umelca, ktorému nemožno vyčítať nejakú živelnú spontánnosť či nerozvážnosť, práve naopak, tvorivosť a prirodzená muzikalita sú pod kontrolou vysokej dávky inteligencie. Cit pre zvukovú farebnosť, emočne výrazný muzikantský prejav ako aj dôsledne premyslený spôsob vystavby skladieb radia podľa môjho názoru Celeghina k najvýraznejším umeleckým zjavom prehliadky.

Záver podujatia patril jednej z najvýznamnejších osobností slovenského koncertného umenia Ivanovi Sokolovi (koncert v HSBH, 28. augusta). Publikum, ba priznám sa, že i mňa ohúrili rozsiahlosťou a náročnosťou programu, ktorý zahŕňal diela, okrem A. Vivaldiho, predovšetkým autorov nemeckej proveniencie: J. S. Bacha, F. Mendelssohna Bartholdyho, M. Regera a J. Rheinbergera. Svojím energetickým temperamentným prejavom ako aj voľbou výborných skladieb výrazne zabodoval u návštevníkov koncertu. Hoci program sa aj mne veľmi páčil, priam mimoriadne oceňujem tiež dramaturgiu koncertu, avšak niektoré detaily ako napríklad tempová rozkolísanosť v Bachovej fúge F dur, či intonačné nečistoty napr. u Mendelssohna-Bartholdyho mi ubrali na intenzite zážitku. Uznávam však, že predviesť na jednom koncerte tak náročný a dlhý program, aký mal I. Sokol, je iste veľmi náročné a preto, spomenuté drobnosti nestaviam na prvé miesto hodnotenia. Ako celok predstavoval tento koncert iste silný umelecký zážitok. Rovnako pozitívne treba ohodnotiť prácu organizátorov MKS v Bratislave, ktorým sa podarilo sústrediť v Bratislave takýchto významných a hlavne hodnotných umelcov. Nedá mi však, aby som upozornila na jeden dosť dôležitý fakt a to, že ani na jednom koncerte prehliadky neozdnela pôvodná tvorba slovenských skladateľov. Slovenskí organisti necítia potrebu propagovať domáce umenie?

MARIANA BENKOVÁ

JOSÉ CARRERAS:

SPIEVANIE S DUŠOU

Rok 1988

Domnievam sa, že Viedeň je to jediné mesto na svete, v ktorom sa riaditeľ opery pravidelne objavuje na titulných stranách denníkov - či už to bol voľakedy Richard Strauss, Karl Böhm, Herbert von Karajan, Lorin Maazel alebo ako v roku 1988 práve Claus Helmut Drese. V priebehu dlhej histórie tejto opery musel nejdenný riaditeľ predčasne odstúpiť, alebo dobrovoľne odísť. „Operný škandál“, častejšie však škandálik, má tu svoju tradíciu a patrí k Viedni tak, ako soľ do polievky. Operní fanúškovia sa v nich vyžívajú a vynášajú ich von na ulicu, až sa napokon stane, že štátnou operou sa začnú vzrušovať aj ľudia, ktorí do divadla v živote ani raz nevtrli. Témou dňa sa môžu stať tie najnevinnejšie udalosti. Tak napríklad, celá operná Viedeň sa smiala v podstate nezvyčajnému „kiksú“, ktorý sa stal počas predstavenia Tosky v decembri 1982.

V treťom dejstve opery sa popravčia čata jednoducho nedostavila na scénu. Namiesto toho, aby uniformovaní štatisti vpochodovali na strešnú terasu Anjelského hradu, kde mali vykonať popravy Cavara-dossioho, sedeli v kantine. Keďže smrteľné výstrely nepadli, môj tenorový kolega Nicola Martinucci nevidel inú možnosť ako vyriešiť situáciu, len čo najrýchlejšie zmiznúť z javiska. Jeho Tosca, Montserrat Caballé, zostala zmäteno stáť, zatiaľ čo publikum prepuklo v búrlivý smiech. Namiesto salvy z pušiek, zneli salvy smiechu. Vysoko dramatické finále opery, v ktorom Montserrat oplakáva smrť svojho zmiznutého milého, bolo beznádejne stratené.

Vyskytujú sa však aj výnimočné incidenty. Keď v roku 1964 Herbert von Karajan ohlásil odchod z viedenskej opernej scény (vtedy sa dokonca rakúsky parlament niekoľko dní zaoberal kauzou Karajan), neznámi páchatelia počmárali v noci okná a steny opery prokarajanovskými heslami. Počas týchto „horúcich“ dní neodohrálo sa takmer žiadne predstavenie bez rušivých akcií. Keď si raz viedenské publikum uzavrie umelca do svojho srdca, tak s nevyšlouhou intenzitou stojí pri ňom po celý život. V týchto septembrových dňoch som to opäť zažil.

Už niekoľko dní pred mojim koncertom namontovali moji fanúškovia na fasádu opery transparent s nápisom „Vitaj José“. Je to pozoruhodné aj preto, lebo vo Viedni na všetko treba úradné povolenie. Mňa to, samozrejme, veľmi tešilo. Rovnako mám tie najprijemnejšie spomienky aj na stretnutie s priateľmi viedenského „Klubu fanúšikov José Carrerasa“. Obzvlášť dojímavé bolo, že jedna členka klubu ma privítala po katalánsky, čo sa extra pre túto príležitosť naučila. Cítil som, že všetci pociťovali nad mojim návratom šťastie.

Môj viedenský comeback postavil usporiadateľov pred veľké problémy: evidovali vyše 20 000 žiadostí o vstupenky, avšak kapacita hľadiska bola asi pre 2 200 ľudí. Riaditeľstvo sa preto rozhodlo zväčšiť hľadisko a to tým, že prekryli orchestrálne kade získali ďalšie miesta na sedenie a tiež na javisko umiestnili stoličky. Takto som dosiahol návštevnícky rekord, pretože ešte nikdy v histórii štátnej opery sa na umeleckom podujatí nezúčastnilo viac ľudí, ako na mojom koncerte. Ľudia stáli celú noc na vstupenky.

Ako novopecený čestný člen Viedenskej štátnej opery - menovanie sa uskutočnilo deň predtým na ministerstve pre umenie - som teda v ten večer 16. septembra vystúpil so svojim klavírnym sprevádzateľom Vincenzom Scalerom na javisko. Bolo vyzdobené kvetmi v španielskych a rakúskych národných farbách a na zábradlí prezidentskej lôžky ležala zástava s katalánskymi národnými farbami. Pochválili ma aj ďalší vysokí politici, ako spolkový kancelár alebo viedenský primátor. Najväčšmi ma ale potešilo, že moje pozvanie prijali lekári, ktorí ma mesiace liečili v Barcelone a Seattle a boli tiež zo Seattle, profesor Rozman, doktor Grahena a doktor Permayner z Barcelony.

Vrátiť sa po takom dlhom čase na miesto, na ktorom som viac ako stokrát vystupoval, na ktorom som slávil veľké úspechy, to je nezabudnuteľný silný emocionálny zážitok.

Vo vzduchu bolo cítiť čosi zvláštne - bola to atmosféra, ktorú neviem presnejšie definovať alebo opísať, aká sa v divadle vyskytne len veľmi zriedkavo. Už pri prvom kroku na javisko cítiť, že sa stane niečo mimoriadne. Aj publikum to cítilo. A toto vzájomné iskrenie spôsobuje to, čomu hovoríme veľký večer. Prvé sekundy vystúpenia mi psychicky

takmer väčšmi zmohli ako pri vystúpení pod Víťazným oblúkom v Barcelone. Zrejme to spôsobilo intímnejšie prostredie operného domu. V uzavretom priestore pôsobí všetko silnejšie a intenzívnejšie.

Z hľadiska sa ozval výkrik, vítali ma dlhými neutichajúcimi ováciami. V tomto okamihu som ešte nemohol tušiť, že tento koncert dosiahne dĺžku kratšej Wagnerovej opery - viac ako tri hodiny, čo je na piesňový koncert úctyhodné.

Rakúska televízia prenášala koncert priamym prenosom a v tento večer sa ukázalo, čo všetko je vo Viedni možné: diváci ktorí čakali na správy a športové vysielanie, museli svoju trpezlivosť podstúpiť veľkej skúške, lebo prenos z opery sa skončil namiesto o 22. hodine až o 23.15. Vysielalo sa nepretržite, aj prídavky. Spravodajské vysielanie tiež prinieslo záznamy aplaudujúceho publika. Tak isto na námestí pred operou tisíce ľudí i napriek studenému a daždivému počasiu sledovali celý koncert na veľkoplášnych obrazovkách.

Publikum v divadle bolo skvelé. Zaspieval som viac ako dva tucty piesní a keď bol program oficiálne ukončený, bolo mi jasné čo dlhujem ľuďom v hľadisku. Kto by mohol odolať takému nadšeniu. Ja teda určite nie. A tak nasledoval prídavok za prídavkom. „Ďakujeme José, ďakujeme!“, volali ľudia z lôží. Javisko zasypal kvetinový dážď, pri rampe sa hrozivo hromadil nával ľudí a zrazu uprostred hľadiska sa objavil transparent. K notám piesne Eduarda H. Griega „Lúbim Ťa...“, namaľovali moji fanúškovia viedenskú verziu „Lúbime Ťa...“. Touto piesňou, ktorá bola prvou pri mojom barcelonskom comebacku, som sa ako poslednou poďakoval. Bol to piaty prídavok a súčasne dvadsiate piate číslo tohto večera...

Bol som totálne vyčerpaný, napriek tomu som sa chcel poďakovať ľuďom, ktorí strávili celý večer na ulici pred obrovskou obrazovkou. Avšak dostať sa na provizórne pódium na námestí, bolo nemožné. Ani mocní sprievodcovia z operného personálu nedokázali odolať náporu pred vchodom, ktorí by ma tuším zdliavli. Utiekli sme späť, doviedli ma na balkón pred riaditeľskou kanceláriou. Odtiaľ som mohol tisícom čakajúcich aspoň zakývať.

Moji osobní hostia, lekári zo Seattle a Barcelony, toto všetko nevedeli pochopiť. Každý z nich, samozrejme, vedel, ako to normálne v opere alebo v koncertnej sále chodí, ale také niečo ako vo Viedni ešte nezažili.

Moja sestra Maria Antonia, brat Alberto a jeho žena Marisa, boli tak isto atmosférou vo Viedni viac ako dojatí, hoci v priebehu tých mnohých rokov zažili všakovaké udalosti.

Bol som prešťaťný, dokonca mi ani nevadilo, keď mňa, dlhospáča, skoro ráno po koncerte vytiahlo z postele zvonenie telefónu. Na druhej strane telefónu bol Herbert von Karajan, ktorý videl televízny prenos a gratuloval mňa...

Hostom zo Španielska a USA som potom po dva dni ponúkal kulinársku Viedeň. Najprv som ich pozval do známeho vinárskeho strediska Grinzingu, s presláveným lokálom, kde podávajú obrovské viedenské rezne presahujúce okraje taniera. Nakoniec som ich zaviedol do jednej legendárnej cukrárne v centre mesta. Veď Viedeň nie je len metropolou hudby, ale aj sladkosti.

Viedenský koncert, ktorý sa tak šťastne vydaril, znamenal v mojom novom živote obrovský skok dopredu, lebo teraz som si mohol s čistým svedomím povedať: opäť si tu. To znamená, že hudba môže z človeka pôsobiť nielen príjemne, uspokojujúco, radostne, či dokonca obšťastňujúco, ale aj uzdravujúco.

Sú známe príklady zo všetkých čias a kultúr, od indického čarodějníka počnúc, ktorý sa pokúša vyhnúť choroby divokými spevmi, až po novodobého psychiatra, ktorý používa hudobnú terapiu celkom cieľne. Hudbu, teda spievanie, som ako terapiu aplikoval takpovediac duplované. A tak, ako chvála každého človeka povzbudzuje, tak pre mňa prvé úspechy po chorobe znamenali strašne veľa. Pobádali ma ďalej. V podstate je to celkom jednoduchý proces, ktorý sa v človeku odohráva, napriek tomu ho pokladám za mimoriadne fascinujúcu súčasť nášho bytia. Každopádne cítil som sa zo dňa na deň lepšie.

V nasledujúcich týždňoch som bol hosťom niekoľkých televíznych show. Spoluúčinkoval som na dobročinnom koncerte v Paríži, koncertoval som v Koline, do-

Na scéne Wiener Staatsoper vo Verdiho La Traviate

ma v Barcelone (tentoraz v „mojom“ divadle v Liegu) a v Mníchove.

V Madride sa koncom novembra nahrávalo vianočné televízne vysielanie, v rámci, v španielsku veľmi populárnej, show „Sabado noche...“. Tu som spolu s Montserrat Caballé okrem iného spieval v štyroch jazykoch duetovú verziu „Tichej noci...“. V ten istý deň som sa stretol s našim premiérom Felipom Gonzalesom, ktorý ma opäť uistil, že sa zasaď o moju „Nadáciu pre leukémiu“, a pomôže vytvoriť solídny finančný základ. Ja som pri tejto príležitosti mohol ministerskému predsedovi oznámiť, že prestavba v Hospital Clinico v Barcelone, ktorá bola financovaná z čistého zisku z môjho comeback koncertu 21. júla, sa medzičasom ukončila. Išlo o priestory určené na ambulantné liečenie v hematologickom oddelení, ktoré už teraz majú najmodernejšiu úroveň. Značnú sumu sa mi podarilo získať začiatkom decembra v Paríži, spôsobom viacnemej neobvyklým. Otváral som jeden Haute-Couture-Salon. Do známej reštaurácie „Le Doyen“, na recepciu prišla takmer celá Paríž - nielen kvôli jedinej, ale aby prejavili aj svoju veľkorysosť a obohatili moju nadáciu. Mimoriadne ma tešilo, že francúzsky rozhlasový vysielateľ „Europe 1“, mi venoval jeden celý vysielací deň. Od interview v ranom spravodajskom žurnále, cez etapy mojej kariéry, až po prezentáciu mnohých gramofónových nahrávok, bol som poslucháčom k dispozícii hlboko do noci.

Svoje štyridsiate druhé narodeniny, 5. decembra, som slávil, samozrejme, s rodinou. V takýto deň sa nevyhneme pohľadu späť. Posledný rok sa mi zdal znova nekonečne vzdialený, všetko mi pripadalo ako zlý sen, z ktorého ma dobrí duchovia vyslobodili. A pritom sme sa museli aj zasmiať, niektorým príhodám z čias môjho pobytu v Seattle. Ktosi z spoločnosti nakoniec zacitoval jedného španielskeho prislovie: „Niektorých osud nesie na svojich krídlach a iných vlečie za sebou...“. Po prechodnom vlečení ma naozaj niesol na krídlach a za to ďakujem Bohu.

9. decembra sa v Ríme konal koncert, na ktorý som sa už týždeň vopred tešil. Prezentoval ho režisér maestro Franco Zeffirelli. Vo vatikánskej „Sala Nervi...“, ktorá pohltí 6 500 divákov, som po prvýkrát verejne spieval sólový part z „Misa Criolla“, a „Navidad Neustra“, od Ariela Ramirez, v lete 1987, len pár dní pred vypuknutím leukémie...

Deň po koncerte nás - mňa, moju ženu a deti - prijal pápež na súkromnej audiencii. Pre všetkých, hlavne však pre Alberta a Júliu, to bol nezabudnuteľný zážitok.

Ešte pred Vianociami som išiel po prvýkrát opäť do gramofónového štúdia. V Budapešti sme nahrávali moju tretiu Toscu. Po Montserrat Caballé a Ingvar Wixellovi pod vedením Colina Davisa a po Katie

Ricciarelli s Ruggerom Raimondim pod taktovkou Herberta von Karajana, boli teraz mojimi partnermi Eva Marton a Juan Pons. Dirigoval Tilson Thomas.

V predvečer Štedrého dňa sme uviedli ešte raz „Misu Criolla...“ - tentoraz v Oviede. Musím sa priznať, že som chcel spievať túto krásnu argentínsku omšu v tento deň a na tomto mieste z vďačnosti a tak trochu aj z emocionálnych dôvodov. 23. decembra 1987 ma totiž po prvýkrát načas prepustili z kliniky v Seattle.

Po vianočných sviatkoch som sa pripravoval na koncert v Madride na počesť Felipe Gonzáleza, na ktorom okrem mňa účinkovali moji kolegovia Montserrat Caballé, Victoria de los Angeles, Alfredo Kraus a Juan Pons. Uprostred januára som dával koncert v milánskej La Scale, potom som navštívil svetoznámy viedenský Operný bál - Plácido Domingo dirigoval a ja som spieval - a v Mníchove som nahrával s Agnes Baltsa Samsona a Dalilu na gramofónové platne. Všetdný umelecký deň ma teda opäť pohltil, aj keď v inej, novej podobe.

Koniec.

Preklad: -mjk-

© Kindler Verlag GmbH
München 1991

Vážení čitatelia,

v dnešnom čísle končíme výber kapitola z knihy slávneho španielskeho tenoristu JOSÉ CARRERASA Spievanie s dušou. Súdiac podľa ohlasu, publikovaný výber vám zobektívnil pohľad na život a prácu umelca. Viacerí čitatelia nás žiadali, aby sme v uverejňovaní takýchto materiálov pokračovali. Radi vám vyhovíme. Už teraz vám chceme prisľúbiť, že v budúcom roku sa budete môcť na stránkach nášho časopisu zoznamovať s ďalšími zaujímavými osobnosťami svetovej hudobnej scény. PRETO UŽ TERAZ NEZABUDNITE SI OBJEDNAŤ NÁŠ ČASOPIS PRIAMO U NÁS. ŽIAD, SLUŽBY PNS NÁS NATOLKO SKLAMALI, ŽE AJ O DISTRIBÚCIU SA MUSÍME STARAŤ PRIAMO V REDAKCII!

Očakávame však aj vaše pripomienky, návrhy na témy, s ktorými by ste sa chceli na stránkach časopisu stretávať.

Váš

Hudobný život

Svätopluk Petra Mikuláša

Snímka J. Vavro

Suchoňov Svätopluk opäť v SND

PÝCHA NÁRODNEJ KULTÚRY

Zlé jazyky tvrdili, že v šesťdesiatych rokoch to boli popri modernej tvorbe tiež slovenské opery, ktoré sa v bratislavskom divadle podpísali pod vtedajšiu návštevnícku krízu. Dnes sa na skutočnosť, že počas onoho desaťročia bolo premiérovaných deväť nových, pôvodných diel od našich siedmich skladateľov, že repertoár obsahoval tri-štyri slovenské tituly v sezóne, pozeráme s obdivom, úctou, ak nie závišťou. A to aj napriek tomu, že nie všetky diela z týchto čias preukázali dlhšiu životaschopnosť.

Súčasná situácia je diametrálne odlišná. Autorov - česť výnimkám - hudobnodramatický žáner neláka(?), zo strany divadiel objednávky neprichádzajú (prečo aj, veď Nabucco a Carmen sú istejšie kasevé hity, všakže...), nuž domáca tvorba v programovej ponuke slovenských scén je okrajovou záležitosťou. Opera SND, vedomá si svojho dlhu voči slovenským skladateľom a do istej miery i voči Eugenovi Suchoňovi (niekoľko sezón absentovali obe jeho opery) samotnému, pripravovala návrat Svätopluka už na záver lanskej sezóny. Keďže nevyšla ani alternatíva uvedenia inscenácie na Devíne, ani plánovaný júlový termín, otvoril Svätopluk až 75. jubilejnú divadelnú sezónu.

Suchoňov Svätopluk je najreprezentatívnejším dielom slovenského operného fondu pre slávnostné príležitosti, reflektujúcim významné dejinné udalosti nášho národa. O tom niet pochyb. „Dôstojnosť, sebaúcta a sebaistota národa sa nemôže zrodiť z toho, že si niečo nahovorí, ale iba z historickej pravdy...“ - to sú slová majstra Suchoňa a ich platnosť si čoraz nájazdnejšie uvedomujeme.

O diele samotnom bolo napísaných viacero analýz. Uspokojme sa dnes s konštatovaním, že v ňom má slovenská hudobná kultúra monumentálny operný epos, dôkaz kompozičného majstrovstva a melodickej invencie autora, ktorý i po takmer 34 rokoch od prvého uvedenia nestráca nič z remeselnej a obsahovej aktuálnosti. Výsadou inscenácie Svätopluka z roku 1985 je zasa fakt, že ani nové spoločenské a štátoprávne usporiadanie Slovenska nevyžadovalo jej rukopis revidovať. Je to prejav jej nadčasovosti, objektivnosti a zároveň odpoveď na otázku, prečo sa vracia na javisko SND.

Inscenačný team tvorí osvedčený umelecký trojuholník Branislav Kriška (réžia) - Ladislav Vychodil (scéna) - Helena Bezáková (kostýmy). V dnešnej presile modernistických poňatí, experimentálnych réžií a všakovakých posunov, pôsobí táto klasicky vyvážená, esteticky čistá a funkčná produkcia ako balzam. Jej architektúra pritom nie je vonkocom archaická, či popisná. Vychodilov monumentálny, statický tvar nesie v sebe historizujúci náznak, ktorý, konkretizovaný svetelnými a projekčnými prvkami, nenecháva pochybovať o presnom dejinnom zakotvení diela. Branislav Kriška ide rovnako dôsledne po vonkajších obrysoch predlohy, ako i po jej vnútri. Ak režisérsky rukopis sa môže zdať na prvý pohľad až príliš uhladený, aranžmán poriadkumilovný, tak pod týmto symetrickým obalom sa skrýva dôkladne vykreslená dráma postáv, dráma ríše. Napokon, sám Eugen Suchoň roku 1960 napísal, že „farby partitúry Svätopluka som nanášal na papier širokým štetcom“. Kriškova réžia je teda verná zámeru skladateľa vytvoriť monumentálny hudobnodramatický epos a zdôrazniť v ňom apel na svornosť a lásku.

Dirigent Dušan Štefánek, ktorý pri

pôvodnom naštudovaní participoval ako asistent Ondreja Lenárda, obnovenú premiéru pripravil samostatne. Je to nesporné dosiaľ jeho najväčší tvorivý čin. Partitúru pochopil v jej oboch vzájomne sa prelínajúcich dimenziách. Orchestrálny part „an sich“, so silou symfonickej výpovede a nesmiernym výrazovým, farebným a charakterotvorným bohatstvom vypracoval a dal do rovnováhy s vokálnou zložkou, nositeľkou dramatického významu. V hustom suchoňovskom hudobnom prúde sa orientoval s prehľadom i nadhľadom, výsledkom čoho bolo náladovo diferencované a na kontrasty bohaté naštudovanie. K priaznivému výsledku prispeli i obe kolektívne telesá - orchester a zbor, pripravený Naďou Rakovou.

Dominantnou osobnosťou javiska bol Peter Mikuláš v titulnej postave. Má pre ňu vari všetko: sýty, nosný hlas, kultivované herecké danosti, osobnostný intelekt. Mikulášova vokálna krivka sa nesie od introvertnej, meditatívnej polohy, cez dramatické vzopätia, až po horúčkovitú víziu, interpretované ako odraz psychického stavu hrdinu. Rozporuplnosť charakteru panovníka reflektuje okrem hlasu i hereckým gestom, mimikou. Mikulášovo spevácke poňatie partu je pritom primárne kantabilné, do melodickej línie sú účinne zasadené deklamačné prvky. Vhodných predstaviteľov majú tiež postavy Svätoplukových synov. S exponovaným, vysoko položeným partom Mojmira sa úspešne vyrovnal Richard Haan, k Svätoplukovi ml. sa s dramatickou vervou vrátil František Livora. Elena Holíčková je dosiaľ najlyrickejšou Lutomirou, bez črt demonickosti, zato s viacerými stihlými výškami a premysleným výrazom. Cituplnou a tónovo pritažlivou Blagotou bola Ida Kirilová, Jozef Ábel (Záboj), Ludmila Hudcová (Milena) a Vladimír Kubovčík (Dragomír) s istým kvalitatívnym odstupom stvárňali ďalšie dôležité roly.

Po prvýkrát sa po premiére neprišiel pokloniť Eugen Suchoň. Žiaľ, on už nemohol. Na javisko však nevyšli ani inscenátori, hoci časť mohutného potlesku patrila nesporné aj im.

PAVEL UNGER

POZDRAV K JUBILEU

Prezerám si dávne fotografie, od ich vzniku prešlo už mnoho rokov - ale napodiv - na jednom človeku čas zanechal len veľmi málo stôp. Je rovnako vzpriamený, rovnako impozantný, len čierne vlasy sa mu zmenili takmer na striebornú prilbicu - takú, akú často nosieval na scéne v role svojich premnohých hrdinov. Lebo Dr. Gustáv Papp je hrdina rodený: zjavom, hlasom i povahou. Ponaša sa tak trochu na rytierov grálu, na múdrych vedcov, snivých básnikov a zároveň i našich hŕňných chlapcov a odvážnych mužov, prekonávajúcich nebezpečenstvá. Pravdaže, defilujú v tejto chvíli predomnou rady jeho operných postáv, za pomoci ktorých nás všetkých viedol ku kráse i dobru. Vidím ich pred sebou v pestrom slede a viem, že tak isto ich teraz vidia aj mnohí naši diváci. Ale vidím zároveň doktora Gustáva Pappa skláňajúceho sa s milým úsmevom nad lôžkom chorých pacientov, ako múdreho historika, uchováujúceho pre budúcnosť činy umenia i vedy a vidím ho aj ako veselého kamaráta a druhá mnohých rodinných prázdnin, kde sa stal miláčikom všetkých okolitých detí. Stal sa teda aj ich hrdinom, hoci vedeli tak málo o jeho umeleckej sláve.

Niekedy sa nevidíme celé mesiace - s ním, ale i s jeho milou rodinou - ale keď sa stretne, zdá sa nám, že sme sa rozišli len včera a že sa na našom kamarátsťve nič nezmenilo. Tak to cítia asi mnohí, lebo Dr. Gustáv Papp nikdy nepoznal povýšenosť ani pýchu. Ku všetkým svojim priateľom i kolegom sa správa vždy s bratskou dobroprajnosťou.

Po tieto časy má jubileum. Nuž, čo by sme

Snímka I. Grossmann

mu my všetci mohli zaželať? Dosiahol snád všetko, čo umelec i lekár dosiahnuť môže. Nech sa teda naviac v ňom utvrdí pocit, že rady jeho priateľov a obdivovateľov nerednú, lebo zanechal v každom z nich trvalú stopu. Dostal od života mnoho darov i mnoho strát, ale vždy ich vedel a vie využiť na posilu a poučenie. Nech sa mu teda všetko darí aj v budúcich rokoch.

JELA KRČMÉRY-VRTELOVÁ

Jesus Christ Superstar v Prahe

PRÍBEH SIEDMICH DNÍ

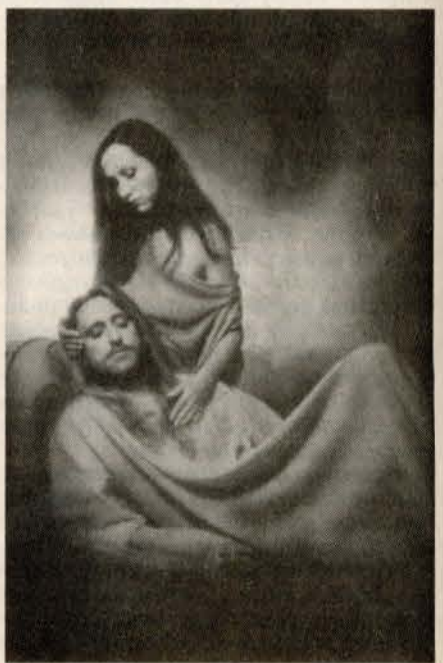
Po dlhých rokoch tvrdohlavého odmietania všetkého, čo sa v oblasti muzikálu a rockovej opery na Západe udialo, nastal prelom. Približne v rovnakom čase a s rovnakou chuťou sa v oboch metropolách bývalého spoločného štátu začala vlna objavovania vo svete dávno objaveného. Zatiaľ čo bratislavské inscenácie formovala vyhranená optika a estetika Jozefa Bednárka, v Prahe sa v ostatnom čase ujala iniciatívu nezávislá producentská spoločnosť Musical. Debutovala Bedármi, nasledoval Jesus Christ Superstar, v štádiu rokovania je česká premiéra Cats. Okrem toho si táto „eseročka“ založila vlastnú muzikálovú školu, v snahe zaplniť biele miesta v školení interpretov pre tento žáner.

Ostatným produktom firmy je česká verzia svetoznámeho muzikálu tvorcov Andrewa Lloyda Webbera (hudba) a Tima Ricea (libreto) JESUS CHRIST SUPERSTAR, v prebásnení Michaela Prostějovského. Ak za dva prelomové dátumy v histórii muzikálu, ako svojbytného hudobno-dramatického druhu 20. storočia, považujeme roky 1927 (premiéra Kernovej Lode komediantov) a 1957 (Bernsteinov West Side Story), potom na prahu sedemdesiatych rokov sa práve Lloydovým Webberovým Jesusom Christom Superstar začína víťazný vpád anglických autorov do tejto sféry. Dielo obiehlo všetky prestížne muzikálové centrá sveta (počnúc Broadway a West Endom až po Austráliu a Japonsko), má svoju filmovú verziu a v ostatnom čase prežíva vo svete vlastnú renesanciu.

Biblický príbeh ukrižovania a zmŕtvychvstania Ježiša Krista, prezentovaný očami skladateľa a textára dnešnej doby, vnáša nový, dogmou nezaťažný pohľad na liturgickú tematiku. Priamočiara fabula a sugestivná, melodická a rytmicky nápaditá partitúra sú nasýtené emocionálnosťou, napätím i filozofickým podtextom. Má dvojdielnu štruktúru, obsahuje 26 dôsledne prekomponovaných čísel, bez prózových častí, s citlivo oddienenými dramatickými a lyrickými polohami. V Prahe sa hrá Jesus Christ Superstar v architektonicky ne-tradičnom divadle Spirála denne okrem pondelka, až do vyčerpania záujmu. Už názov budovy napovedá o tvare interiéru, ktorý je vysokou rotundou s kruhovitým javiskom uprostred a mohutnými kovovými konštrukciami po obvode. Výtvarník Michail Tchernaez využíval neobvyklý priestor jednoduchým, ale nápaditým spôsobom. Prakticky niet v ňom kulis, hraciu plochu, evokujúcu cirkusový manéž, tvorí okružle pieskovisko, vybavené rozmanitými „táhmí“. Pomocou nich sa základný terén mení do mnohorakých tvarov, otvára bohaté členené plochy, kde sa pod režijnou taktovkou Petra Novotného rozohráva dynamický dej. Okrem pieskového javiska aktívne „hrajú“ i vertikálne kovové konštrukcie, ktoré sa vysúvajú a slúžia ako ďalšie roviny pre individuálne a komparzové akcie. Samozrejme, veľkú

úlohu má svietenie (jeho autorom je v Londýne pôsobiaci Slovák Jozef Celder), zväčša je jeho technika privezená z Anglicka, a invenčná choreografia Petera Novotného je úplne odlišný typ ako náš Bednárík. Preto jeho Lloyd Webber neblíka farebnými žiarovkami a neleskne sa staniolom, jednoducho nejde o efektnú svetelnú show. Réžia sa snaží verne profilovať historické postavy a určiť ich zástoj v dramatických udalostiach posledných siedmich dní života Ježiša Krista.

Samostatnou kapitolou je zvuková stránka predstavenia. Oproti bratislavským produkciam sa nejedná o half playback, ale hrá 18-členný symfonicko-rockový orchester, umiestnený v špeciálne upravenej miestnosti pod javiskom. Sólisti a zbor spievajú na mikrofóny a celý zložitý proces, sprostredkovaný kamerami a monitormi, funguje bezchybne. Ostáva povedať pár slov o protagonistoch. Titulnú postavu spieva zatiahnutý, mierne chrapľavým hlasom, avšak so sugestivným výrazom rockový interpret Kamil Stříhávka. Jeho protihráčom v roli Judáša je ešte expresívnejší a dramaticky plnokrvný Peter Slivka, dnes už exportný slovenský muzikálový spevák. Bára Basiková ako Mária Magdaléna stelesňuje lyrickú rovinu muzikálu, spieva s plným emotívnym a hereckým nasadením. Hodno spomenúť i ďalšieho Slováka, hlasovo markantného Petra Poldaufa ako Kaifáša, Josefa Bohouša v exaltovanom kostýme Heroda a spevácky strhujúceho Zbyňka Fríca v úlohe Šimona. PAVEL UNGER

Bára Basiková (Mária Magdaléna) s Kamilom Stříhávkom (Ježiš)

Snímka archív autora

LETNÉ FESTIVALY SALZBURG - VERONA

(Dokončenie zo str. 7)

Symfónie h mol. Camerat Academica účinkovala i ďalší večer a opäť nesklamala. Pod taktovkou **Gustava Kuhna** zahrli Mozartovu operu seriú „La clemenza di Tito“, ktorú inscenovali manželka **Hermannovi**, tenoraz v bielom priestore tvaru kocky, v ktorom vynikali hlavne krásne kostýmy Vitellie, ktorú stvárnila **Patricia Schuman**. Táto americká speváčka vystihla svoju interpretáciou náročnú dramatickú postavu Vitellie, ktorá vlastne hýbe celým dejom opery. Tmavofarbený mladodramatický soprán bolo dobre počuť i v nižších hlasových polohách, o ktoré v tejto úlohe nie je núdza. Sexta sme počuli v podaní **Ann Murray**, ktorá túto úlohu spievala s veľkým úspechom i v predošlej inscenácii. Tentoraz volila trochu pomalšie tempá v obidvoch áriách, ale jej koloratúry boli i dnes bravúrne, čisté a práve ona si získala absolútnu priazeň publika. Sklamáním bolo obsadenie **Chris Merritta** do postavy Tita. Hoci tento vynikajúci interpret talianskej belcantovej opernej literatúry vyspieval part Titusa bezovzýšku - štýlovo sa diametrálne líšil od svojich kolegov.

Predstavenie Borisa Godunova ktoré dirigoval **Claudio Abbado** (na poslednom dostala šancu jeho mladá asistentka **Anna Mansonová**), po hudobnej stránke nemalo takmer chybu. Dirigent ako zvyčajne, dirigoval toto dielo spamäti. **Herbert Wernicke** ako režisér, výtvarník i kostýmer - dal inscenácii logiku, motiváciu a presvedčil, že vedel čo chce týmto moderným poňatím diela divákovi povedať.

Na pozadí scény dal vyniknúť obrazom portrétom vládcov Ruska, počnúc Ivanom III (1440-1505) až po posledných žijúcich politických vodcov ako Jelcin, Ligačov, Silajev. Všetko je ladené v šedej farbe, symbolizujúcej farbu času, ktorá sa v tejto krajine len veľmi málo mení.

Figúra, ktorá sa preplietla celým dejom, je postava blázna - Jurodivého. Režisér obsadil tenoristu **Alexandra Fedina** nielen do postavy blázna, ale i bojara a Chruščova. Táto opera, ako je známe, poskytuje však najväčšie možnosti spevákovi basového oboru (Boris, Pimen, Rangoni, Varlam...). Američan **Samuel Ramey** - technicky výborne vybavený umelec - spieval Borisa krásne, avšak jeho hlasový timbre nezodpovedá dramatickým požiadavkám Musorgského hudby. Jeho Boris bol príliš uhladený, introvertný. **Anatolij Kočerga** (spieval tiež dvakrát Borisa), podfarbil Pimena hlavne v scéne pred dumou novými akcentami, vedomý si dôležitosti informácií, ktoré pred bojarimi prednáša.

Postava Dimitrija bola ako na telo ušitá **Sergejovi Larinovi** z bratislavskej opery. Jeho salzburský debut bol úspešný a iste mu prinesie ďalšie ponuky. Herecky zaujal **Aage Haugland** ako Varlam a dobre sa počúval i **Monte Pederson** ako Rangoni. Jediným slabým výkonom bola **Marina**, ktorú sprievala **Marjana Lipovšeková**. Je škoda, že inscenátori na túto úlohu neoslovili **Elenu Zarembu**, ktorá stvárnila malú úlohu krčmárky.

Hlavné spevácko-herecké ťažisko v tejto inscenácii pripadá ľudu, ktorý tu vytvára dejiny Ruska. No ako sa ukáže v závere opery, aj ľud je manipulovateľný a ľahko sa prispôbi novým podmienkam. Ľud reprezentoval

zbor viedenskej štátnej opery a Slovenský filharmonický zbor. Náš zbor opäť potvrdil svoju medzinárodnú umeleckú úroveň, dôkazom čoho bolo, že dva ťažiskové obrazy opery - zasadanie duma i poľský obraz - zveril Abbado SFZ. Na zborových partoch spolupracovali **Dietrich D. Gerpheide**, **Ján Rozehnal**, **Gerhard Schmidt-Gaden** a **Blanka Juhaňáková**. Veľké zborové scény nesporne patrili k umelecky najúčinnejším vrcholom tohto zaujímavého predstavenia. Na záver citát z bulletinu z pera **Alexandra Herzena** z roku 1851: „Minulosť ruského národa je tmavá, prítomnosť je strašná, ale má nárok na budúcnosť.“

EVA BLAHOVÁ

ARENA DI VERONA '94

Keď 10. augusta 1913 otváral svoju prvú letnú sezónu festival vo veronskej Arene, na programe mal jedinu operu - Verdiho Aida. V dvadsiatych rokoch sa podujatie rozšírilo časovo i počtom inscenácií a tento trend, s výnimkou vojnových rokov, pokračoval progresívne ďalej. V ostatnom 72. ročníku sa počas dvoch mesiacov, pri plánovanom počte 46 večerov, odohralo rekordných päť produkcií.

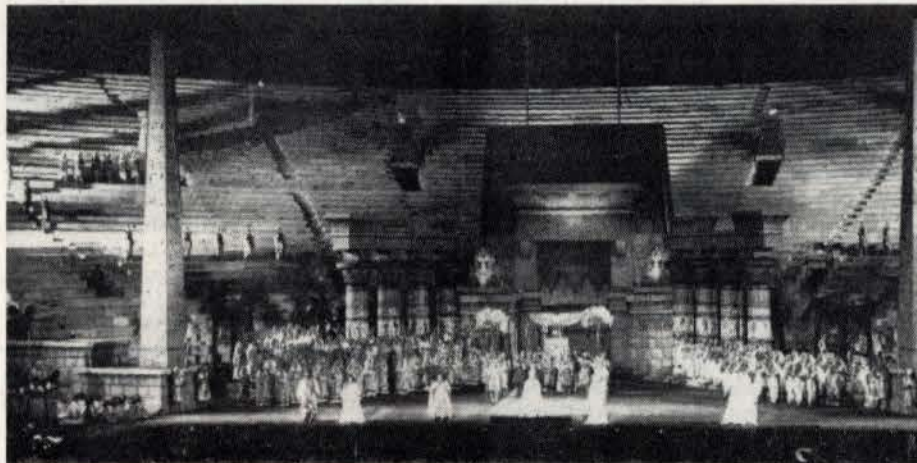
V prvom režijnom poňatí sa po takmer troch desaťročiach vrátila **Belliniho Norma** a 12 rokov delilo návštevníkov Areny od ostatného predstavenia **Verdiho Otella**. Nechýbalo, samozrejme, kmeňové číslo repertoáru, **Verdiho Aida**, hral sa **Nabucco** a po ročnej odmlke opäť **Pucciniho Bohéma**. Okrem týchto titulov sa uskutočnil gala večer **Plácida Dominga**. Z dvoch nových ponúk som videl **Verdiho Otella**, dielo, ktoré vo Verone rozhodne nezoviedlo. Na javisku Areny išlo o piatu inscenáciu (r. 1936 s **Francescom Merlim** ako Otellom, r. 1948 s **Ramonom Vinayom**, r. 1955 s **Mariom del Monacom** a r. 1982 s **Vladimírom Atlantovom**), čo v rebričku uvedených verdioviok znamená až ôsme miesto.

Režisér **Giuliano Montaldo** a výtvarník **Luciano Ricceri** v podstate zopakovali princíp použitý v ich **Bohéme**, keď uzavreli

horizont a na spôsob širokého filmového plátna uplatnili na ňom maľby a projekcie. Z pevných stavebných prvkov bola tvorená centrálna časť javiska a autentické schodiská slúžili iba po stranách. Celkový dojem bol po dômyselnom nasvetení síce monumentálny, miestami však nemal ďaleko ku gýču. Aranžmán scén neprekročilo hranice rutiny a tak isto s vedením postáv si **Montaldova** režia nerobila ťažkú hlavu. Z môjho miesta (tribúna pre novinárov) bol napr. **Otello** pri vstupnom **Esultate** skrytý medzi kulisami, naivne pôsobil útek Jaga po odhalení jeho intrig a podobne. O to však zrejme vo Verone nejde...

Soile Isokoski a Vesselina Kasarova v Ombra felice na Salzburger Festspiele '94
Snímka Salzburger Festspiele/Bernd Uhlig

Vo veronskej Arene nemohlo chýbať kmeňové repertoárové číslo - Verdiho Aida
Snímka G. Fainello, Ente Lirico Arena di Verona

Samuel Ramey ako Boris Godunov v salzburskej inscenácii
Snímka Salzburger Festspiele/Klaus Lefebvre

Vysoko pozitívne naproti tomu hodnotíme hudobnú stránku produkcie. **Daniel Oren** vytiahol z vysoko kvalitného orchestra a zboru širokú paletu odtieňov - dynamických, výrazových, temporytmických - čím sa stal dominantnou zložkou predstavenia. Ak si uvedomíme, že ideálnych Otellov na svetových scénach je ako šafránu, nedá sa neakceptovať výkon rumunského tenoristu **Cornelia Murgu**, najmä jeho vzostupnú tendenciu počas večera. **Olga Romanko** bola kultivovaná, emotívnymi piánami vyzdobenou **Desdemona** a **Silvano Carolli**, najvýraznejšia osobnosť javiska, dramaticky účinným a štýlovo čistým Jagom.

Verdiho Aida mala počas 72 ročníkov festivalu 318 predstavení (pokiaľ sa uskutočnili všetky tohtoročné večery) a obliekla si dosiaľ viac než desať rozmanitých javiskových „šiat“. Nie je bez zaujímavosti, že v súčasnosti sa vedenie Areny di Verona s pietou vracia k verzii **Gianfranca de Bosia**, obnovujúcej javiskový návrh **Ettore Fagioliho** z roku 1913. Je to vskutku optimálny tvar, ktorý si nelieči komplex z mamutieho priestoru jeho samostatným prehustením, ponecháva voľné prirodzené exteriéry a v kombinácii s charakterotvornými kulisami poskytuje - zvlášť v masových výjavoch - nesmierny zážitok. **Nello Santi** dirigoval Aidu vo Verone nespočetne veľakrát, je teda jedným z jej najpopulárnejších interpretov. V titulnej roli debutovala na pódiu Areny aj u nás známa **Pauletta de Vaughn**, ktorá však popri výbornej „nillskej árii“ mala i rad nevýrazných miest. Farbou hlasu a mierou dramatického prežitku väčmi zaujali **Ludmila Šemčuk** ako **Amneris**, kovový dramatický tenorista so skvelými výškami **Lando Bartolini** (**Radames**) a razantný barytón so strhujúcou energiou spievajúceho **Paola Gavanelliho** v postave **Amonasra**.

A napokon informácia o programe budúcej letnej stagiony: od 7. júla do 3. septembra sa bude hrať **Rigoletto**, **Sedliacka česť** s **Komediantmi**, **Aida**, **Carmen**, **Turandot** a gala večer **Josého Carrerasa**.

PAVEL UNGER

INFORMÁCIE

● Vo Frankfurte n/M uviedli 14. septembra t. r. svetovú premiéru oratória **Edisona Denisova** „História zo života a smrti nášho Ježiša Krista“ pre sóla, zbor a orchester. Hral **Rozhlasový symfonický orchester** zo Saarbrückenu, dirigoval **Arnold Katz**, spoluúčinkoval **Akademický spevácky zbor** z Moskvy (zbormajster **Viktor Popov**).

● Francúzsky dirigent **Marc Soustrot** bude od sezóny 1995-96 novým generálnym hudobným riaditeľom **Orchestra Beethovenhalle** v Bonne. Od r. 1997 prevezme tiež umelecké vedenie **bonnskej opery**.

● **Dmitrij Kitajenko**, terajší šéfdirigent **Rozhlasového symfonického orchestra** vo Frankfurte n/M po sezóne 1995-96 nehodlá predĺžiť pracovnú zmluvu. Zostane však stálym hosťujúcim dirigentom orchestra.

● **Lorin Maazel** v auguste 1996 hodlá ukončiť svoju zmluvu hudobného riaditeľa **Symfonického orchestra** v Pittsburghu. Maazel to zdôvodnil tým, že chce viac komponovať a zostáva naďalej šéfdirigentom **Symfonického orchestra** bavarského rozhlasu. Na koncerte nazvanom **Open-Air-Konzert**, ktorý Maazel uskutočnil so svojím mnichovským orchestrom 23. júla t. r. na známom mnichovskom námestí **Königsplatz**, sa zúčastnilo okolo 20 000 nadšených a pozorných poslucháčov.

● Dvadsaťštyriročná huslistka **Birgit Kolar** z Viedne, bude prvou ženou na poste koncertného majstra **Viedenských symfonikov**.

● Slávny španielsky tenorista **Plácido Domingo** bude novým umeleckým riaditeľom **Washingtonskej opery**. V tejto funkcii nahradí doterajšieho riaditeľa **Martina Feinsteina**.

● Slávna gospelová speváčka **Marion Williams** zomrela vo veku 66 rokov vo Philadelphii. Jej piesne sú známe z početných gramofónových platní a z filmov **Zelené paradajky** a **Mississippi Masala**.

● Jazzový gitarista **Sonny Sharock**, zomrel v júni t. r. vo veku 53 rokov v New Yorku. Sharock patril k prvým špičkovým jazzovým free-gitaristom a hrával s takými osobnosťami ako sú **Herbie Mann**, **Miles Davis**, alebo **Wayne Shorter**.

● Známy hobojsa **Heinz Holliger**, ktorý je aj kompozične činný, získal tohtoročnú skladateľskú cenu **Princa Pierre de Monaco**, vo výške 50 000 frankov.

● Britský skladateľ **Sir Peter Maxwell Davies** sa 8. septembra dožil 60-tich rokov. Študoval na **Royal Manchester College of Music**, v Ríme u **Goffreda Petrassiho**. V roku 1967 s **Harrisonom Birtwistleom** založili komorný súbor **Pierrot Players**, ktorého dominantnou činnosťou je uvádzanie svetových premiér súčasnej hudby.

● **Mládežnícky jazzový festival** v litovskom **Vilniuse** sa uskutoční od 7. do 9. apríla 1995. Ťažisko programu budú tvoriť jazzové súbory litovského konzervatória a početní hostia z celého sveta.

● Vo vydavateľstve **Piper** v Mníchove vyšla knižka **Godely Orffovej**: **Môj otec a ja**. Sú to spomienky dcéry na svojho slávneho otca, skladateľa **Carla Orffa**.

● Vo vydavateľstve **Florian Noetzel-Verlag** vo **Wilsheshavene** vyšla práca **Klasa Michlinga**: **Das Tempo in der Musik von Barock und Vorklassik**. Práca dáva odpoveď na mnohé otázky týkajúce sa interpretácie starej hudby.

● Na medzinárodnej klavírnej súťaži **Clary Schumannovej** v **Düsseldorfe** udelili nasledujúce ceny: prvú cenu získala **Anna Gourari** z Kazane, druhú cenu získal **Alexej Botvinov** z Odesy a tretiu **Lev Vincour** zo St. Peterburgu. Podľa zahr. tlače - mj -

Dvadsaťjedenčlenný sláčikový orchester ZUŠ z Dolného Kubína sa tiež predstavil na koncerte v Bratislave

PODNETNÁ SPOLUPRÁCA

V tomto školskom roku vznikla podnetná spolupráca medzi Základnou umeleckou školou v Bratislave na Dolinského 1 a ZUŠ z Dolného Kubína na Matušovej 5. Partnerská ZUŠ z Dolného Kubína pripravila v Koncertnej sále VŠMU, ktorá bola spoluorganizátorom podujatia, hodnotný umelecký program a prekvapila veľmi dobrou úrovňou nielen jednotlivcov, ale aj viacerých súborov. Už úvodné skladby v predvedení Husľového súboru pod vedením M. Hrnčiarovej a M. Mikšíkovej boli dôkazom výborných výsledkov pedagógov tejto školy. Pritomných zaujala organová hra žiakov a viacero nadaných detí. Patril medzi ne Daniel Turčina, jeden z víťazov v hre na husľach II. ročníka Celoslovenského Hudobného festivalu J. Cikker v Banskej Bystrici v apríli t. r. a Jozko Janík, ktorý sa pripravuje na konzervatóriálne štúdium a

nedávno dostal diplom v okresnej súťaži detských divadelných súborov za scénickú hudbu. Obdiv patril aj dvanásťčlennému akordeónovému súboru pod vedením p. učiteľky V. Vrtchovej a dvadsaťjedenčlennému sláčikovému orchestru, ktorý je vybraný do súťaže celoslovenského festivalu neprofesionálnych telies Divertimento musicale '94 v Poprade. Obidva súbory hostujú aj na Oravskom hudobnom lete 1994. Detom z Dolného Kubína sa v Bratislave páčilo. Najviac ich zaujala Reduta a koncert v SF. Pekné spomienky im ostanú aj na prehliadku Bratislavy a Pucciniho Madame Butterfly v SND. S cieľom výmeny skúseností učiteľ a žiaci ZUŠ z Dolinského ul. navštívili družobnú ZUŠ v Dolnom Kubíne. Vrátili sa tiež s množstvom cenných poznatkov a pekných dojmov.

Text a foto DANA JAKUBCOVÁ

SLÁVNOSTNÉ FANFÁRY PRE DYCHOVÚ HUDBU

V areáli kaštieľa v Dolnej Krupke oslávili druhé narodeniny dychovkárskych slávností známe pod názvom DYCH FEST '94 (voľne pokračovanie Bratislavských slávností dychových hudieb, ktorých 7 ročníkov sa uskutočnilo v bratislavskom PKO).

Ten, kto sem prišiel v dňoch 20.-21. 8. 1994, isto neobanoval. Veď bolo na čo pozerať, bolo čo počúvať. Dobrou tradíciou sa stali hudobné pozvánky „domáciech“ kapiel z trnavského regiónu. Svojimi koncertami v rôznych častiach obce navodili slávnostnú a zároveň neopakovateľnú atmosféru festivalu. I tento rok mažoretky tentokrát z Prešova a Dychový orchester PKO Prešov počas dvoch dní nielen rozhrali žilky, ale svojím umeleckým výkonom rozjasnili tváre vďačného obecstva, ktorého sa v tomto dôstojnom prostredí zišlo neúrekom. Po slávnostných fanfárach festival otvorili starosta obce Dolná Krupá pán Jaroslav Hulík a predseda Združenia dychových hudieb Slovenska pán Adam Hudec. Galakonzert úvodného dňa dychovkárskych slávností patrili dychovým hudbám populárnej PEZINČANKY, sympatickej SELČIANKE z Banskej Bystrice. Najväčší záujem bol o vystúpenie hosťa z Rakúska - BLASKAPPELLE MAKOS. Svojím programom si získali srdcia Dolnokrupancov a potvrdili povest vyní-

kajúcich, virtuózných muzikantov. Osvieženie vtipným slovom ponúkol Robo Kajzer, známy humorista a imitátor. Čo tanca chvilu, našlo si svoj „parket“ vonku v obci, lebo práve tam - v polkovom a valčíkovom rytme, ale i na počúvanie vyhrávali dychové hudby do neskorých nočných hodín. Slávnostnou sv. omšou priamo v areáli kaštieľa za spoluúčinkovania STADTKAPPELLE MARIAZELL z Rakúska i domácej DH Krupanka, ako aj nedeľným matiné na nádvorí kaštieľa sa začal druhý deň dychovkárskych slávností. Popoludňajší galakonzert otvárala dychová hudba TATRA-CHEMKA z Trnavy, po nej nasledovala obľúbená BODOVANKA z Krivosúdu, ktorá svojím vysoko kultivovaným a umelecky hodnotným programom presvedčila viac ako tisíc divákov o tom, že hudba hrá nie nepozná.

Počas festivalu boli odovzdané CENY ZDHS a vyhlásení držiteľia Výročnej ceny Karola Pádiveho pre rok 1994.

Vďaka za vydarený Dych Fest '94 patrí všetkým účinkujúcim, organizačnému tímu, ktorý tvorili: Združenie dychových hudieb Slovenska, Obecný úrad Dolná Krupá, Akord Bratislava, Hudobný fond, Slovenská hudobná asociácia, Regionálne kultúrne stredisko Trnava a ŠFK Pro Slovakia.

JANKA CHYBOVÁ

NAPÍSAĽI STE NÁM

ZÁŽITOK Z BENEFIČNÉHO KONCERTU

V Prešove sa 24. augusta t. r. v sále Čierneho orla uskutočnil benefičný koncert. Prešovský rodák, huslista Vladimír Iľubimov ml., t. č. sólista madridského hudobného telesa, pripravil recitál s klaviristkou pani Vierou Červeňákovou.

Umelec si naprogramoval známe i menej známe diela španielskeho huslistu a skladateľa Pabla de Sarasate, aby tým prispel k 110. výročiu jeho narodenia. Už po predvedení prvých štyroch skladieb, resp. do prestávky, bolo obecstvo milo dojaté účinkovaním skvelého muzikanta.

Jednotlivé diela ako Andalúzska romanca, Mlagueña, Introdukcia a tarantela... boli dokonale interpretované. Technické nuansy, kríšťové flautolety, skvelé arpeggia, vynikajúce sta-

ccata sa harmonicky striedali so sýtymi detaché a lahodnými dvojhmatmi. Chromatické glissandá, náročné behy a lietajúce sautillé vyvolali u publika frenetický potlesk.

Klaviristka Viera Červeňáková citlivo, decentným štýlom a dokonalou súhrou umocnila celkový dojem z koncertu. Po prestávke úvodné diela vystriedali prednasy menej známe - Miramar, Playera Zapateado, Habanera..., ktoré rovnako pôvabne, svojím temperamentom a clivou melódiou reprezentovali Pabla de Sarasate. Dominujúci prvok virtuozity len podčiarkol vysoko morálnu hodnotu benefičného podujatia. A my, diváci, sme mali z nezabudnuteľného večierka dvojaký zážitok - strhujúco umelecký a hlboko ľudský.

MPD

KEDY KDE ČO

28. september

SND Bratislava G. Verdi: Rigoletto (19.00)
NS Bratislava A. Lloyd-Webber: Jozef a jeho zázračný farebný plášť (19.00)
DJZ Prešov W. Russell: Pokrvní bratia (18.00)

B. Bystrica r. k. kostol Organový koncert - I. Sokol (18.00)

29. september

SND Bratislava Večer súčasných choreografií (19.00)
NS Bratislava A. Lloyd-Webber: Jozef a jeho zázračný farebný plášť (19.00)

SF Košice Otvárací koncert sezóny - B. Smetana, J. Grešák, A. Dvořák; SF, dir. B. Režucha (19.00)

DJZ Prešov W. Russell: Pokrvní bratia (10.00)

1. október

SND Bratislava BHS - E. Suchoň: Svätopluk (19.00)

Zrkadlová sieň Primac. paláca Bratislava Slávnostné otvorenie 30. BHS - J. N. Hummel, B. Bartók, P. Hindemith; H. Gáfforová, M. Telecký, M. Jurkovič (17.00)

SF Bratislava BHS - A. Dvořák, L. v. Beethoven, B. Martinů; SF, dir. J. Bělohlávek, R. Buchbinder, klavír, Rak. (20.00)

SD Košice G. Donizetti: Nápoj lásky (19.00)

2. október

Mirbachov palác BHS - husľový recitál D. Karvay, D. Buranovský, klavír (10.30)

Veľký evanj. kostol, Bratislava BHS - organový recitál E. Krapp, SRN (16.00)

Moyzesova sieň SF Bratislava BHS - Sonety a piesne - L. Chudík, P. Mikuláš, L. Marcinger (17.00)

SF Bratislava Musica antiqua Köln, SRN (19.30)

3. október

Ks SRO Bratislava BHS - P. I. Čajkovskij, R. Strauss, B. Martinů; SOSR, I. Baldaszi, klavír (Rak.), D. Šlepkovská, mezzosopr., P. Kamas, baryt. (ČR) (19.30)

4. október

SND Bratislava BHS - R. Wagner: Tannhäuser (19.00)

Zrkadlová sieň Primac. paláca Bratislava Komorný koncert z diel slov. sklad. (17.00)

SF Bratislava BHS - Sinfonia Varsovia (Poľsko), A. Weithaas, husle (SRN), dir. Volker Schmidt - Gertenbach, SRN (19.30)

SD Košice J. Hatrik: Medvedku daj labku (10.00)

5. október

Ks SRO Bratislava BHS - P. I. Čajkovskij, R. Strauss, B. Martinů; SOSR, I. Baldaszi, klavír (Rak.), D. Šlepkovská, mezzosopr., P. Kamas, baryt. (ČR) (19.30)

4. október

SND Bratislava BHS - R. Wagner: Tannhäuser (19.00)

Zrkadlová sieň Primac. paláca Bratislava Komorný koncert z diel slov. sklad. (17.00)

SF Bratislava BHS - Sinfonia Varsovia (Poľsko), A. Weithaas, husle (SRN), dir. Volker Schmidt - Gertenbach, SRN (19.30)

SD Košice J. Hatrik: Medvedku daj labku (10.00)

5. október

Ks SRO Bratislava BHS - P. I. Čajkovskij, R. Strauss, B. Martinů; SOSR, I. Baldaszi, klavír (Rak.), D. Šlepkovská, mezzosopr., P. Kamas, baryt. (ČR) (19.30)

SD Košice J. Hatrik: Medvedku daj labku (10.00)

SF Bratislava BHS - Sinfonia Varsovia (Poľsko), A. Weithaas, husle (SRN), dir. Volker Schmidt - Gertenbach, SRN (19.30)

SD Košice J. Hatrik: Medvedku daj labku (10.00)

SF Bratislava BHS - Sinfonia Varsovia (Poľsko), A. Weithaas, husle (SRN), dir. Volker Schmidt - Gertenbach, SRN (19.30)

SD Košice J. Hatrik: Medvedku daj labku (10.00)

SF Bratislava BHS - Sinfonia Varsovia (Poľsko), A. Weithaas, husle (SRN), dir. Volker Schmidt - Gertenbach, SRN (19.30)

SD Košice J. Hatrik: Medvedku daj labku (10.00)

SF Bratislava BHS - Sinfonia Varsovia (Poľsko), A. Weithaas, husle (SRN), dir. Volker Schmidt - Gertenbach, SRN (19.30)

SD Košice J. Hatrik: Medvedku daj labku (10.00)

SF Bratislava BHS - Sinfonia Varsovia (Poľsko), A. Weithaas, husle (SRN), dir. Volker Schmidt - Gertenbach, SRN (19.30)

Zrkadlová sieň Primac. paláca Bratislava Komorný koncert z diel slov. sklad. (17.00)

SF Bratislava BHS - Sinfonia Varsovia (Poľsko), A. Weithaas, husle (SRN), dir. Volker Schmidt - Gertenbach, SRN (19.30)

SD Košice J. Hatrik: Medvedku daj labku (10.00)

5. oSND Bratislava BHS - Večer s Ottom Schenkem (19.00)

Moyzesova sieň SF Bratislava BHS - ŠKO Zilina, dir. T. Koutník, (ČR), Ch. Lakoste, M. Varshavsky - violončelo, (Svajč.) (17.00)

SF Bratislava BHS - Les Musiciens du Louvre (Franc.) A. Massis, sopr., J. P. Fouchecourt, tenor (Franc); Händel, Rameau (19.30)

SF Košice Komorný koncert k roku rodiny - M. Hajóssyová, M. Beňáčková, M. Lapšanský; A. Dvořák: Moravské dvojspevy (19.00)

7. október

SND Bratislava BHS - G. Puccini: Boheme 1. premiéra (19.00)

Dóm sv. Martina BHS - Musica aeterna, Camerata Bratislava dir. F. Bernius (SRN), K. Zajíčková, M. Kožená, A. Stefanowicz, R. Sporka, J. Moldvay; Muffat, Caldara, Biber (17.00)

SF Bratislava BHS - Slovenská filharmónia, dir. G. Neuhold (Rak.), I. Ženatý, husle (ČR); M. Burlas, K. Szymanowski, L. v. Beethoven (19.30)

8. október

SND Bratislava BHS - G. Puccini: Bohema 2. premiéra (19.00)

Zrkadlová sieň Primac. paláca BHS - klavírny recitál T. Larcher (Rak.); A. Schönberg, W. A. Mozart, F. Schubert (10.30)

Viedenský komorný orchester, T. Tatzlaff, violončelo (SRN), dir. C. Traunfellner (Rak.); Haydn, Mozart (17.00)

SF Bratislava BHS Wiener Symphoniker, dir. L. Slatkin (USA), L. Hohenfeld, sopr. (USA), N. Imai, viola (Jap.), Mendelssohn-Bartholdy, Williams, Berlioz (19.30)

Divadelné štúdio VŠMU Bratislava BHS - La testa d'Adriane - Ch. Whittlesey, sopr. (USA), T. Anzellotti, akordeón (SRN); Schönberg, Kagel, Berio, Linberg, Satie, Schaefer (22.00)

SD Košice Filip a Rozabela (10.00 a 14.30)

9. október

SND Bratislava BHS - Piesňový recitál Mara Zampieri, sopr. (Tal.), E. Lanza, klavír (Tal.) (19.00)

Moyzesova sieň SF Bratislava BHS - Recitál pre dva klavíry - Ferzan a Ferhar Onder (Turecko); Schubert, Debussy, Milhaud, Šostakovič, Messiaen, Ravel (10.30)

Ks SRO Bratislava BHS - SOSR, dir. Y. Sado (Jap.), K. Thunemann, fagot (SRN), C. Dawn-Renhart, trúbka (USA); Schubert, Hindemith (19.30)

Mirbachov palác, Bratislava Komorný koncert SSS - SHU: J. Pospíšil, J. Malovec; P. Michalica, P. Drlička, P. Hoďa, K. Tóth (10.30)

SD Košice G. Verdi: Nabucco (19.00)

10. október

SND Bratislava BHS - G. Puccini: Bohema 3. premiéra (19.00)

SF Bratislava BHS - Helsinki Philharmonic Orchestra, dir. O. Kamu (Fínsko), A. Noras, violončelo (Fínsko); Mahler, Kokkonen, Sibelius (19.30)

SF Košice Moyzesovo kvarteto; Moyzes, Mozart, Dvořák (19.00)

11. október

SND Bratislava BHS - P. I. Čajkovskij: Labutie jazero (19.00)

SF Bratislava BHS - Česká filharmónia, dir. G. Albrecht; Fibich, Ullmann, Brahms (19.30)

NÁDEJNÝ DEBUT

Klavírny recitál, ktorý sa uskutočnil koncom šk. roka v koncertnej sieni Konzervatória v Bratislave, bol prvým väčším samostatným vystúpením - debutom mladéj nádejnej klaviristky, mimoriadnej žiačky konzervatória, 14-ročnej Bratislavčanky Olgy Konrádovej. V rozsiahlom programe (J. S. Bach: Prelúdium a fuga G dur WTK I, L. v. Beethoven: Sonáta C dur op. 2 č. 3, F. Chopin: Polonéza c mol op. 40 č. 20, F. Liszt: Valse impromptu, D. Šostakovič: Prelúdium a fuga zv. 1 č. 7 A dur, zv. 2 č. 21 B dur, C. Saint-Saens: Allegro appassionato op. 70) predstavila sa už ako vyspelá umelkyňa a potvrdila svoj výnimočný talent. V náročnom programe preukázala technickú vyspelosť, muzikálnosť, disciplinovanosť ako i fyzickú zdatnosť. Jej hra je veľmi spontánna, plná mladického náboja. Priaznivé domáce prostredie (matka klaviristka, učiteľka ZUŠ) ovplyvnilo rozvoj jej hudobného talentu. Už v prvej triede základnej

školy ju po úspešných talentových skúškach prijali na mimoriadne štúdium klavírnej hry k prof. Virágovi na Konzervatórium v Bratislave. Po troch rokoch pokračovala v štúdiu jeden rok na Royal Conservatory of Toronto u prof. Orlovej, známej európskej klaviristky. Po návrate študuje u renomovanej prof. klavírnej hry Evy Pappovej. Zúčastnila sa na viacerých súťažiach, absolvovala rad koncertných vystúpení (o. i. Medzinárodná súťaž v Ústi nad Labem a v Košiciach, kde získala 3. cenu). Jej už dnes bohatý repertoár obsahuje sonáty W. A. Mozarta, L. v. Beethovena, skladby R. Schumanna, F. Schuberta, F. Mendelssohna-Bartholdyho, F. Chopina a tiež klavírne koncerty J. Haydna a W. A. Mozarta. Olga Konrádová je mimoriadne nadaná a pritom skromná, húževnatá a pracovitá klaviristka s vynikajúcou umeleckou perspektívou.

BOŽENA DLHÁNOVÁ

● Komorný zbor VOX CAMERATA pod vedením Marty Pálmaiovej sa v posledných marcových dňoch (27. 3.-31. 3. 1994) zúčastnil európskej súťaže speváckych zborov v talianskej Riva del Gardy, na ktorej sa predstavilo viac než sto zborov z rôznych krajín Európy. Zbor získal bronzový diplom a množstvo cenných skúseností. Onedlho po návrate účinkoval na medzinárodnom festivale komorných speváckych zborov v maďarskom Miškolci. Ocenením umeleckých kvalít zboru bolo vystúpenie na záverečnom galaprograme spolu s chrámovým zborom Mindszent, ktorý viedol dirigent Gergely Péter Pál a Komorným zborom Hudobnej akadémie v Bydgoszci pod vedením dirigenta Janusza Staneckého. Celý koncert nahral aj maďarský rozhlas.